

774.
623.

1848.

№. 633. Ma : rahwa
Kassiline Kalender
ehf

Täht - ramat,
1848

aasta peale pärrast meie Issanda Jeesuse Kristuse sündimist.
Sel aastal on 366 päwa.



Trükitud
Tartos Laakmanni kirjadega.

679.

Märkide selletamine.

Moos: kuu.

Essimene werand.

Täis: kuu.

Wimne werand.

p. püha. e. l. enne lõunat. p. l. pärast lõunat.
p. pärast ehk-pääw. n. nädal. ts. tõuseb. lh. al.
lähheb alla. t. tund. f. fel. m. ja ' minut.

Päwa- ja kuu-warjutamised.

Sel aastal warjutakse Päike nelli kord, ja Ku kaks kord. Tuleb ka weel pealegi üks piisufenne taewa täht Päikesse ette, kes tedda piisub warjutab. Meistinnatsest warjutamisest ei olle meie maal muud nähha, kui se esimenne Ku-warjutamine ja se wimne Päwa-warjutamine. Sest Päwa-warjutamise aialt taewa tähhe polest, on agga üks ossa meie maal nähha.

Esimenne on meie maal näggematta Päwa-warjutamine, 22. Künla-ku päwal.

Teine on meie maal nähtaw Ku-warjutamine, 7. Paas-to-ku päwal. Hakkatus on kello 9, 2' öht. ja lõppetus kello 12, 55 ösel; se terve ku-warjutamine on kello 10, 8 min. seni kui kello 10, 48 min. nähha.

Kolmas on meie maal näggematta Päwa-warjutamine, 22. Paatsõ-ku päwal.

Neljas on meie maal näggematta Päwa-warjutamine, 16. Peikuse-ku päwal.

Wies on meie maal näggematta Ku-warjutamine, 1. Miskli-ku päwal.

Rues on meie maal nähtaw Päwa-warjutamine, 15. Miskli-ku päwa; agga Päike piisub warjutakse. Hakkatus on kello 10, 51 min. e. l., ja lõppetus on kello 11, 56 min.

Se piisufenne taewa täht tuleb Päikesse ette 28. Wina-ku päwal. Sefinnane warjutamine on meie maal nähha kello ühe aialt pärast lõunat, ni kaua kui Päike loja lähhab.

Sündinud asjade ajjaarm.

Romiseft tännini	5797 aast.
Kristuse sündimisest tännini	1848 --
Et Tallinna ehitati	629 --
Et Tartu ehitati	818 --
Et ramatuid trükkima hakkati	408 --
Pärast Lutteruse õige usso üleswõtmist	331 --
Et Petersburgi akati ehitama	145 --
Et meie Maa Weene-rigi walitsuse alla sai	138 --
Et Tartus uniwersitāti uesti asutati	46 --
Et uusi rōugid hakkati pannema	45 --
Et Prantsus Weene-maale tuli ja Moskwa linna ärapõlletas	36 --
Et meie Keisri Herra Nikolai walitsemas on	23 --

Kasta jaode muudmised.

1. Kewwade allustab 8mal Martsi kuu päwal fel 12, 48 min. p. l. Siis on pääw ja õ ühe pitkused.
2. Suwwi allustab 9mal Juni kuu päwal fel 9, 53 min. e. l. Siis on meil teige pitkem pääw.
3. Süggise allustab 10mal Septembri kuu päwal fel 11, 58 min. öht. Siis on jälle pääw ja õ ühe pitkused.
4. Talwe allustab 9mal Detsembri kuu päwal fel 5, 39 min. p. l. Siis on meil teige lühhem pääw.

Der Druck dieses nur in den Ostseeprovinzen zulässigen Kalenders ist unter der Bedingung gestattet, daß die gezielte Anzahl Exemplare der Censurcomität übergeben werde.

Dorpat, d. 25. Septbr. 1847.

Censor S a h m e n.

Aasta algmine.

Januar.



Meäri kuu.

Kristuse ümberleikamisest. Luf. 2, 21.

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Neljap.	Meäri : pääw	☾ 1, 33' p. l.
2 Rede	Abel, Set	
3 Laupäaw	Enof	Paras külmad

Jesús pöggeneb Egiptuse maale. Matt. 2, 13.

4 Pühap.	Pühha p. Meäri	ilmad.
5 Esmasp.	Simon	
6 Teisip.	3 Kuüinga p.	Lund.
7 Kestnäd.	Melkior	
8 Neljap.	Erart	☾ 1, 52' p. l.
9 Rede	Kasper	
10 Laupäaw	Paawli pääw.	Selge

Jesús 12 aastat wanna. Luf. 2, 41—52.

11 Pühap.	1. P. p. 3 Kuü. p.	ja
-----------	--------------------	----

Sel kuul on 31 päwa.

12 Esmasp.	Rein	Külm.
13 Teisip.	Hilarius	
14 Kestnäd.	Robert	Lumetuist.
15 Neljap.	Welfs	
16 Rede	Madli	☾ 1, 45' p. l.
17 Laup.	Tõnise pääw	

Pulmad Kana - linnas. Joann. 2, 1.

18 Pühap.	2 P. p. 3 Kuü. P.	Külm annab
19 Esmasp.	Sara	
20 Teisip.	Waab. Sebast.	
21 Kestnäd.	Netta	järrele.
22 Neljap.	Madlena	
23 Rede	Lotta	
24 Laup.	Timoteus	☾ 3, 29' e. l.

Peäliskust Kapernauma linnas. Matt. 8, 1.

25 Pühap.	3 P. p. 3 Kuü. P.	Lumesaddo.
	Paawli ümb.	
26 Esmasp.	Krisostom	Päwa paiste
27 Teisip.	Karel	ja pehme
28 Kestnäd.	Samuel	ilm.
29 Neljap.	Ludolw	
30 Rede	Ann	☾ 9, 42' p. l.
31 Laup.	Polikarpus	

1 Jan. ts. p. f.	8,32 m.	1h. al. f.	3,28 m.	on pitk 6 t. 56 m.	ja d 17 t. 4m
10 — — —	8,16	— — —	3,44	— — —	7 28 — — 16 32 —
20 — — —	7,55	— — —	4 5	— — —	8 10 — — 15 50 —



Kristus laewa peäl. Matt. 8, 23.

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Pühap.	4 P. p. 3 Kuñ. P.	Ukab külmetama.
2 Esmasp.	Küünla pääw	
3 Teisip.	Hanna	Selge.
4 Keßnäd.	Beronika	
5 Neljap.	Agata	Parras külmad
6 Rebe	Lora	
7 Laup.	Rikart	☉ 5, 44' e. l.
8 Pühhap.	Wina = mäest. Matt. 20, 1.	
9 Esmasp.	9. P. e. Kr. üllest. P.	ilmad.
10 Teisip.	Polli	
11 Keßnäd.	Kolastika	
12 Neljap.	Rosa	Luist.
13 Rebe	Gulalia	
14 Laup.	Penigna	Kärre kül.
	Valentin	

Külwi = mehhest. Luf. 8, 4.

15 Pühap. | 8. P. e. Kr. üllest. P. | ☉ 10, 9' e. l.

Sel kuul on tänawo 29 päwa.

16 Esmasp.	Zula	Lumefaddo
17 Teisip.	Konstantin	
18 Keßnäd.	Konfordia	Parras talwe.
19 Neljap.	Simon Apost.	
20 Rebe	Cigarius	ilm.
21 Laup.	Esaia	

Pimmedast tee äres. Luf. 18, 31.

22 Pühap.	Paasto Pühha	☉ 3, 4' p. l.
	Petri pääw.	
23 Esmasp.	Mina	
24 Teisip.	Maßla pääw.	Selge taewas
	Maddise pääw.	
25 Keßnäd.	Tuhka pääw.	ja
26 Neljap.	Leander	
27 Rebe	Nestor	tuul.
28 Laup.	Iustus	

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1-11.

29 Pühap. | 1. P. paastus. | ☉ 6, 28' e. l.

1 Web. tf. p. f. 7, 26 m., (h. al. f. 4, 34 m., on pitk 9 t. 8 m., ja 5 14 t. 52 m.)

10 — — — 7, 3 — — 4, 57 — — 9 54 — — 14 6 —
29 — — — 6, 37 — — 5, 23 — — 10 46 — — 13 14 —



Räddalad ning rääbdala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Esmasp.	Udo	Parras
2 Teisip.	Medea	
3 Keßnäd.	Palwe pääw	talwe
4 Neljap.	Adrian	
5 Rede	Meeta	ilm.
6 Laup.	Kotwrid	

Kananea-maa naene. Matt. 15, 21—28.

7 Pühap.	2. P. paastus.	☉ 10, 57' p. l.
8 Esmasp.	Pööri pääw.	Ku = warjutamin.
9 Teisip.	Prudentius	Kewade akatus.
10 Keßnäd.	Mifeus	(pääw 12 t. ja ö 12 t.)
11 Neljap.	Konstantin	Uddused
12 Rede	Kregor	
13 Laup.	Ernst	

Kristus atab furja waimo wälja. Luk. 11, 14—28.

14 Pühap.	3. P. paastus.	ja
15 Esmasp.	Longinus	

Sel kuul on 31 päwa.

16 Teisip.	Aleksander	☾ 3, 5' e. l.
17 Keßnäd.	Eruta	
18 Neljap.	Anno	tuulsed ilmad.
19 Rede	Josep	
20 Laup.	Olga	

Kristus sõdab 5000 meest. Joann. 6, 1—15.

21 Pühap.	4. P. paastus.	Pehme ilm.
22 Esmasp.	Rawael	
23 Teisip.	Matilde	☉ 0, 48' e. l.
24 Keßnäd.	Kasimir	
25 Neljap.	Paasto Maarja p.	jõed laggunewad.
26 Rede	Manuel	
27 Laup.	Kustaw	

Jesust wiffatasse kiwwidega. Joann. 8, 46—59.

28 Pühap.	5. P. paastus.	
29 Esmasp.	Kido	☉ 4, 37' p. l.
30 Teisip.	Wane	
31 Keßnäd.	Tettaus	Tuulne

1 Mart. ts. p. k. 6, 15 m., th. al. k. 5, 45 m., on pitk 11 t. 30 m., ja ö 12 t. 0 m.

10	—	—	5, 52	—	—	6, 8	—	—	12	16	—	—	11	44	—
20	—	—	5, 26	—	—	6, 34	—	—	13	8	—	—	10	52	—



Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Neljap.	Karjalaskmise p.	ja pahha
2 Rede	Pauline	
3 Laup.	Berdinand	ilm.

Kristuse sissesõitmisest. Matt. 21, 1—9.

4 Pühap.	6. P. paastus.	Wihma ja
5 Esmasp.	Maxim	
6 Teisip.	Aron	☉ 4, 18' p. l.
7 Kestnäd.	Liborius	lumesadde.
8 Neljap.	Suur Neljap.	
9 Rede	Suur Rede	Tuul.
10 Laup.	Esefiel	

Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.

11 Pühap.	1. Vihhawete P.	Kaunis soe.
12 Esmasp.	2. Vihhawete P.	
13 Teisip.	3. Vihhawete P.	Wägga eitlik.
14 Kestnäd.	Künni pääw.	☉ 4, 7' p. l.

Sel kuul on 30 päwa.

15 Neljap.	Lemet	Wahel saab
16 Rede	Karin	
17 Laup.	Rudolw	wihma.

Kinnipandud uksest. Joann. 20, 19—31.

18 Pühap.	1. P. p. üll. P.	Eitlikud
19 Esmasp.	Maria	
20 Teisip.	Julius	ilmad.
21 Kestnäd.	Abdolarus	☉ 9, 2' e. l.
22 Neljap.	Kajus	
23 Rede	Süri pääw	Dööd willud.
24 Laup.	Albert	

See karjane. Joann. 10, 12—16.

25 Pühap.	2. P. p. üll. P.	Pehme ilm.
26 Esmasp.	Markuse p.	
27 Teisip.	Toots	Wihma
28 Kestnäd.	Laus	ja
29 Neljap.	Witalis	☉ 4, 43' e. l.
30 Rede	Raimund	
	Graft	tuult.

12 Apr. ts. p. 4, 56 m., 1h. al. 7, 4 m., on pite 14 t. 8 m., ja 6 9 t. 52 m.
 10 — — — 4, 33 — — 7, 27 — — 14 54 — — 9 6—
 20 — — — 4, 9 — — 7, 51 — — 15 42 — — 8 18—



Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Laup.	Wolbri päaw	Päwa paiste.

Kristuse aia pärrast. Joann. 16, 16—23.		
2 Pühap.	3. P. p. üll. P.	Willu wihm.
3 Esmasp.	† Leidmise p.	
4 Teisip.	Kottard.	Ilmad lähwad
5 Keßnäd.	Nero	
6 Neljap.	Zetta	☉ 8, 28' om.
7 Rede	Laas	sojemaks.
8 Laup.	Niggula p.	7. külwi näddal.

Kristuse ärraminemiseft. Joann. 16, 5—15.		
9 Pühap.	4. P. p. üll. P.	Lehhed näitwad
10 Esmasp.	Kordian	ennast.
11 Teisip.	Valerian	
12 Keßnäd.	Henriette	Wihm.
13 Neljap.	Serwatsius	
14 Rede	Sigismund	☉ 1, 33' e. l.
15 Laup.	Sohwi	6. külwi näddal.

Sel kuul on 31 päwa.

Sigest pallumiseft. Joann. 16, 23—30.			
16 Pühap.	5. P. p. üll. P.		D. willo.
17 Esmasp.	Anton		
18 Teisip.	Ester		Päwa-soe.
19 Keßnäd.	Wilip		
20 Neljap.	Taewa minn.		☉ 4, 27' p. l.
	Suur + päaw.		
21 Rede	Trino		☉ Wahhest nattu.
22 Laup.	Mili		

Rõemustaja. Joann. 15, 26.			
23 Pühap.	6. P. p. üll. P.		kene wihma.
24 Esmasp.	Krööt		
25 Teisip.	Eduard		Taewas on pil.
26 Keßnäd.	Ludolp		
27 Neljap.	Kristiaan		☉ 7, 2' p. l.
28 Rede	Mart		
29 Laup.	Urbanus		wes, wihm.

Pühast Waimust. Joann. 14, 23—31.			
30 Pühap.	Nelli Pühhi		
31 Esmasp.	Teine Pühha		Tuulne.

1 Mail tj. p. l. 3,45 m., lb. al. l. 8,15 m., on pitk 16 t. 30 m., ja õ 7 t. 30 m.											
10	—	—	—	3,26	—	—	—	8,31	—	—	17 8 — 6 52 —
20	—	—	—	3,10	—	—	—	8,50	—	—	17 40 — 6 20 —



Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Teisip.	Rotskal	Willud ilmad. ☉ 10, 45' p. l.
2 Keftnäd.	Martellus	
3 Neljap.	Eiso	
4 Rede	Wridrika	
5 Laup.	Poniwafius	

Jesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1—15.

6 Pühap.	3 aino Jum. P.	fölmwi näddal. ☉ 8, 14' e. l.	Wihm.
7 Esmasp.	Lufresia		Tuul.
8 Teisip.	Wigand		
9 Keftnäd.	Pitkem pääw		Suni akatus. p. 18t. 13 m. 5 5t 47m.
10 Neljap.	Pertram		Wihm.
11 Rede.	Peep		
12 Laup.	Mulika		

Rikkas mees ja Laatsarus. Luf. 16, 19—31.

13 Pühap.	1. P. p. 3 a. 3. P.	Wihm, uddune.
14 Esmasp.	Justina	

Sel kuul on 30 päwa.

15 Teisip.	Widi pääw	1. fölmwi nädd. ☉ 0, 5' om.	Ilm
16 Keftnäd.	Tiit		
17 Neljap.	Nikander		lähheb
18 Rede	Homer		
19 Laup.	Tiits		

Suurest õhto sömaaiast. Luf. 14, 16—24.

20 Pühap.	2. P. p. 3 a. 3. P.	fojoks	õige
21 Esmasp.	Real		
22 Teisip.	Korolina		
23 Keftnäd.	Pasilius		
24 Neljap.	Jaani pääw		Wihm.
25 Rede	Wio		
26 Laup.	Jeremias	☉ 11, 17' e. l.	

Ärrakaddunud lambast. Luf. 15, 1—10.

27 Pühap.	3. P. p. 3 a. 3. P.	Pilwine ilm.	Ilusad ilmad.
28 Esmasp.	Josua		
29 Teisip.	Peetr. Paw. pääw.		
30 Keftnäd.	Lufina		

1 Juni	ts. p. 2, 58 m.,	th. al. 2, 92 m.,	on pitk 18 t. 4 m.,	ja 5 t. 5 m.
10	— — — 2, 55	— — — 9, 5	— — — 18 10	— — — 5 56 —
20	— — — 2, 58	— — — 9, 2	— — — 18 4	— — — 5 50 —



Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Fuu ning ilma muudmised.
1 Neljap.	Leobald	Wihm, foe ilm.
2 Rede	Gina Mar. p.	
3 Laup.	Kornelius	

Olge armolised. Luf. 6, 36—42.

4 Pühap.	4. P. p. 3. a. 3. P.	☉ 11, 8' e. l.
5 Esmasp.	Anselm	Selge
6 Teisip.	Artus	
7 Restnäd.	Demetrius	
8 Neljap.	Kilian	foe ilm.
9 Rede	Annikas	
10 Laup.	7 wennaste pääw.	See saddap wihm

Robfest kalla-sagist. Luf. 5, 1—11.

11 Pühap.	5. P. p. 3. a. 3. P.	☉ 1, 15' p. l.
12 Esmasp.	Hindrif	Wägga eitlif.
13 Teisip.	Marreti pääw	
14 Restnäd.	Ponatwent	

Sel fuul on 31 päwa.

15 Neljap.	Apostl. lahjum.	15. funni 27.
16 Rede	August	saab
17 Laup.	Aleksius	

Wariseride õigusest. Matt. 5, 20—26.

18 Pühap.	6. P. p. 3. a. 3. P.	☉ 9, 12' e. l.
19 Esmasp.	Rosina	fuur
20 Teisip.	Rabbe	
21 Restnäd.	Elias	pallawus
22 Neljap.	Daniel	
23 Rede	Maria Magd. p.	ollema, ka paar
24 Laup.	Kristi	

4000 mehhe söötmissel. Mark. 8, 1—9.

25 Pühap.	7. P. p. 3. a. 3. P.	forda nattuke
	Jakobi pääw	☉ 4, 43' e. l.
26 Esmasp.	Anna	
27 Teisip.	Marta	wihma.
28 Restnäd.	Pantalon	
29 Neljasp.	Dlewi pääw	Paljo wihma.
30 Rede	Abdon	
31 Laup.	Kristwrid	

1 Jul. ts. p. 3, 13 m., lh. at. 8, 47 m., on pitk 17 t. 34 m., ja õ 6 t. 26 m.
 10 — — — 3, 28 — — 8, 32 — — 17 4 — — 6 56 —
 20 — — — 3, 38 — — 8, 12 — — 16 24 — — 7 36 —



Walle=prohwetideft. Matt. 7, 15—23.

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Pühap.	8. P. p. 3 a. J. P. Peetri wang. ol.	Selge
2 Esmasp.	Hannibal	☉ 10, 3' p. l.
3 Teisip.	Kristjaan	
4 Kestnäd.	Lominifus	taewas
5 Neljap.	Dswald	
6 Rede	Eugenius	ja nattuke
7 Laup.	Lönno	

Üllekohtusest majja=piddajast. Luf. 16, 1—9.

8 Pühap.	9. P. p. 3 a. J. P.	tuult.
9 Esmasp.	Romanus	☉ 5, 55' p. l.
10 Teisip.	Mauritsa p.	
11 Kestnäd.	Hermann	Nattuke wihma.
12 Neljap.	Klara	
13 Rede	Madde	Päwa paiste.
14 Laup.	Eusebius	

Sel kuul on 31 päwa.

Jerusalema ärrarifumiseft. Luf. 19, 41—48.

15 Pühap.	10. P. p. 3 a. J. P. Rukki Mar. p.	Ettilikud
16 Esmasp.	Isak	☉ 8, 48, p. l.
17 Teisip.	Wilibald	
18 Kestnäd.	Leno	ilmad.
19 Neljap.	Sebald	
20 Rede	Vernart	
21 Laup.	Rutt	Ilm lähheb

Wariserist ja tõlnerist. Luf. 18, 9—14.

22 Pühap.	11. P. p. 3 a. J. P.	wihmale.
23 Esmasp.	Sakarias	
24 Teisip.	Pärtli pääw	☉ 10, 30' p. l.
25 Kestnäd.	Ludwik	
26 Neljap.	Natalie	Pari hä päwa
27 Rede	Jeppart	
28 Laup.	Augustine	

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31—37.

29 Pühap.	12. P. p. 3 a. J. P.	Taani pea mah.
30 Esmasp.	Penjamin	pärast
31 Teisip.	Rebekka	jälle wihma.

1 Aug. ts. p. £ 4, 14 m., lh. al. £ 7, 46 m., on pitt 15 t. 32 m., ja 8 t. 28 m.
 10 — — — 4, 37 — — — 7, 23 — — — 14 46 — — — 9 14 —
 20 — — — 5, 2 — — — 6, 58 — — — 13 56 — — — 10 4 —



Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Kestnäd.	Ekidius	☾ 8, 5' e. l.
2 Neljap.	Elisa	
3 Rede	Reinard	Ilus ilm.
4 Laup.	Kai	

Preester ja Samaria = mees. Luf. 10, 23—37.

5 Pühap.	13. P. p. 3 a. J. P.	Kuiv
6 Esmasp.	Magnus	
7 Teisip.	Moses	☾ 11, 14' p. l.
8 Kestnäd.	Maria sündim. p.	
9 Neljap.	Pruno	ning tuulne.
10 Rede	Lina	Süggise aetatus.
11 Laup.	Pööri pääw	(p. 12 t. ja ö 12 t.)

Kümnest piddalitöbbisest. Luf. 17, 11—19.

12 Pühap.	14. P. p. 3 a. J. P.	Wagga ja
13 Esmasp.	Amatus	
14 Teisip.	Risti üllend. v.	

Sel kuul on 30 päwa.

15 Kestnäd.	Nikodemus	☾ 11, 22' e. l.
16 Neljap.	Bina	
17 Rede	Josepina	faunis
18 Laup.	Lõuts	

Mammonast. Matt. 6, 24—34.

19 Pühap.	15. P. p. 3 a. J. P.	soe.
20 Esmasp.	Jana	
21 Teisip.	Mattense pääw	Willu, külmad
22 Kestnäd.	Morits	
23 Neljap.	Hosea	☾ 3, 48' p. l.
24 Rede	Joann. samise p.	
25 Laup.	Kleowas	ööd,

Raini = linna surnust. Luf. 7, 11—17.

26 Pühap.	16. P. p. 3 a. J. P.	paljo wihma.
27 Esmasp.	Adolw	
28 Teisip.	Berner	
29 Kestnäd.	Mihkli pääw	
30 Neljap.	Hironimus	☾ 5, 45' p. l.

1 Sep. tj. p. £. 5,32 m., lh. al. £. 6,28 m., on piff 12 t. 56 m., ja ö 11 t. 4 m.

10 — — — 5,54 — — — 6,6 — — — 12 12 — — — 11 48 —
20 — — — 6,19 — — — 5,41 — — — 11 22 — — — 12 38 —



Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Rede	Mar. kaitis. ja eestp.	Ilm
2 Laup.	Prants	

Wee-többisest. Luf. 14, 1—11.

3 Pühap.	17. P. p. 3 a. J. P.	läheb külme:
4 Esmasp.	Leikuse p.	
5 Teisip.	Prantsiskus	maks.
6 Keisnäd.	Nelli	
7 Neljap.	Luisa	☾ 8, 14' e. l.
8 Rede	Simson	
9 Laup.	Samuel	
	Pridrik	

Suuremast kassust. Matt. 22, 34—46.

10 Pühap.	18. P. p. 3 a. J. P.	Tuul ja
11 Esmasp.	Purkart	
12 Teisip.	Waltwriid	wihm.
13 Keisnäd.	Teresia	

Sel kuul on 31 päwa.

14 Neljap.	Kai	☉ 4, 33' e. l.
15 Rede	Hedwig	
16 Laup.	Tekla	

Alwatud inimesest. Matt. 9, 1—8

17 Pühap.	19. P. p. 3 a. J. P.	Wahel tuul,
18 Esmasp.	Lukase pääw	
19 Teisip.	Dlop	ja wihm.
20 Keisnäd.	Welfias	
21 Neljap.	Katta	Torm, lumme,
22 Rede	Kell	
23 Laup.	Sewerin	☾ 7' 50' e. l.

Palma riidest. Matt. 22, 1—14.

24 Pühap.	20. P. p. 3 a. J. P.	ränts.
-----------	----------------------	--------

Eutteruse õige ussu illesw. p.

25 Esmasp.	Krispin	Tuulne,
26 Teisip.	Arwid, Mai	
27 Keisnäd.	23. P. p. 3 a. J. P.	Selge
28 Neljap.	Kapitolin	
29 Rede	Simon Judas	taewas
30 Laup.	Elis	

Kuſinga-mehhe potast. Joann. 4, 47—54.

31 Pühap.	21. P. p. 3 a. J. P.	☉ 3, 22' om.
-----------	----------------------	--------------

1 Okt. t. p. 6, 47 m., 1h. al. 5, 13 m., on pitk 10 t. 26 m., ja 13 t. 34 m.

10	—	—	7, 9	—	—	4, 41	—	—	9	32	—	14	28	—
20	—	—	7, 34	—	—	4, 26	—	—	8	52	—	15	8	—



Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Esmasp.	Pühade pääw	Lund saddab.
2 Teisip.	Ingede pääw	
3 Keßnädd.	Kottlieb	Külm
4 Neljap.	Otto	
5 Rede	Lotta	☾ 8, 33' p. l.
6 Laup.	Leohard	

Kawwalast sullaseft. Matt. 18, 23—35.

7 Pühap.	22. P. p. 3 a. J. P.	Lüne saddo.
8 Esmasp.	Writs	
9 Teisip.	Tobi	Effimene saanitee
10 Keßnädd.	Martin Lutter	
11 Neljap.	Martin piiskop	
12 Rede	Jonas	
13 Laup.	Eugen	☾ 11, 16' p. l.

Kohto rahhast. Matt. 22, 15—22.

14 Pühap.	23. P. p. 3 a. J. P.	Sulla.
15 Esmasp.	Leopold	

Sel kuul on 30 päwa.

16 Teisip.	Ottomar	Külm
17 Keßnädd.	Alwius	
18 Neljap.	Esra	lähhäb
19 Rede	Elisabet	
20 Laup.	Amos	fangemaks.

Jairi tütreft. Matt. 9, 18—26.

21 Pühap.	24. P. p. 3 a. J. P.	☾ 9, 53' p. l.
	Surnute Pühha	Maria ohw. p.
22 Esmasp.	Kristina	
23 Teisip.	Gleonora	Jöed külmata:
24 Keßnädd.	Josias	
25 Neljap.	Katrina pääw.	wad finni.
26 Rede	Konrad	
27 Laup.	Pabo	Parras

Kristuse sisseõitmisest. Matt. 21, 1—9.

28 Pühap.	1. Kr. tullem. P.	☾ 1, 30' p. l.
29 Esmasp.	Ewart	
30 Teisip.	Andrese pääw	

19 Nov. ts. p. 8, 2 m., lh. al. 3,58 m., on pikk 7 t. 56 m., ja 16 t. 4 m.

10	—	—	8,21	—	—	3,39	—	—	7	18	—	—	16	42	—
20	—	—	8,39	—	—	3,21	—	—	2	46	—	—	17	18	—



Näddatad ning näddala päwad.	Nimmed.	Kuu ning ilma muudmised.
1 Kestnäd.	Krend	Kestlane talwe
2 Neljap.	Käräna	
3 Rede	Kola	ilm.
4 Laup.	Parbo	

Viimise päwa tähtedest. Luf. 21, 25—36.

5 Pühap.	2. Kr. tullem. P.	☾ 1, 0' p. l. Kange
6 Esmasp.	Niggula pääw	
7 Teisip.	Notoni	Talwe akatus. (Lüh. p. 6 t. 15 m.)
8 Kestnäd.	Maria sam. p.	
9 Neljap.	Lühhem pääw	
10 Rede	Rudolw	
11 Laup.	Woldemar	

Joannes wangi tornis. Matt. 11, 2—10.

12 Pühap.	3. Kr. tullem. P.	☾ 6, 9' p. l. kül.
13 Esmasp.	Luutsija	
14 Teisip.	Nikafius	

Sel kuul on 31 päwa.

15 Kestnäd.	Johanna	Parras
16 Neljap.	Peata	
17 Rede	Hinno	talwe
18 Laup.	Kristow	

Joannese tunnistus. Joann. 1, 19—28.

19 Pühap.	4. Kr. tullem. P.	ilm
20 Esmasp.	Abraham	
21 Teisip.	Tooma pääw	☾ 9, 24' e. l.
22 Kestnäd.	Peata	
23 Neljap.	Zohwer	Kül. tuul.
24 Rede	Adam, Ewa	
25 Laup.	1. Joulo P.	

Simeon ja Anna. Luf. 2, 33—40.

26 Pühap.	2. Joulo P.	Pehme ja illus
27 Esmasp.	3. Joulo P.	
28 Teisip.	Süta laste p.	☾ 0, 38' oim.
29 Kestnäd.	Noa	
30 Neljap.	Tawet	ilm.
31 Rede	Silwester.	
		Saddab lund.

1 Dets. ts. p. E. 8,49 m., th. al. E. 3,11 m., on pilt 6 t. 22 m., ja d 17 t. 38 m.
 10 — — — 8,53 — — 3,7 — — 6 14 — — 17 46 —
 20 — — — 8,50 — — 3,10 — — 6 20 — — 17 40 —

Kronopühhad,

mis ue kirrifo seäduse järrele Maa kirifutes tulleswad piddada.

- 1) Jürri-kuu 17mal päwal. Tšesarewitsi Suurewürsti Aleksander Nikolajewitsi, Wennerigi aujärje pärriis pärria sündimise pääw.
- 2) Jürri-kuu 21mal päwal. Meie suure Keisri Praua Aleksandra Weodorowna nime pääw.
- 3) Jaani-kuu 25mal päwal. Meie suure Keisri ja kõige Wennerigi Wallitseja Nikolai Pawlowitsi sündimise pääw.
- 4) Gina-kuu 1. päwal. Meie suure Keisri Praua, Aleksandra Weodorowna sündimise pääw.
- 5) Leikuse-kuu 22mal päwal. Meie suure Keisri Herra ja tema Abbikasa kronimise pääw.
- 6) Leikuse-kuu 30mal päwal. Wennerigi aujärje pärriis pärria, Suurewürsti Aleksander Nikolajewitsi nime pääw.
- 7) Talwe-kuu 20mal päwal. Meie suure Keisri Nikolai Pawlowitsi wallitsuse akatuse pääw.
- 8) Jõulo-kuu 6. päwal. Meie suure Keisri nime pääw.

Keisri Herra suggoselts.

Nikolai I. kõige Wennerigi Üllemwallitseja ja Keiser, ning ka Pohla-maa Kuningas, on sündinud 25. Junil 1796, saab sel aastal 52 aastad wannaks. Temma Praua: Aleksandra Weodorowna, õnsa Preissi-maa Kuninga Wridriki Wilhelmi III. tüttar, Sassa maalt, on sünd. 1. Julil 1798, saab 48 aast. wan.

Nende lapsed:

1. Aleksander Nikolajewits, Tšesarewits, Suurwürst ja Wennerigi aujärje pärria, sünd. 17. Aprillis 1818, saab 29 aast. wan. Temma Praua: Maria Aleksandrowna Tšesarewna, Hessen Sure Hertfogi tüttar, sündinud 8. Aug. 1824, saab 24 aast. wan.

Nende lapsed:

- Nikolai Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 8. Septembril 1843.
- Aleksander Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 26. Webruar 1845.
- Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 10. Aprillil 1847.
- Aleksandra Aleksandrowna, Suurwürsti Prints, sünd. 18. Augustil 1842.
2. Konstantin Nikolajewits, Suurwürst, sünd. 9. Septembril 1827.
3. Nikolai Nikolajewits, Suurwürst, sünd. 27. Julil 1831.
4. Mihael Nikolajewits, Suurwürst, sünd. 13. Oktobril 1832.
5. Maria Nikolajewna, Suurwürsti Prints, sünd. 6. Augustil 1819, laulati 2. Julil 1839 Leubtenbergi Printsi Maksimiliani prauaks.

Nende lapsed:

- Nikolai Maksimilianowits, Prints, sünd. 23. Julil 1843.
- Eugen Maksimilianowits, Prints, sünd. 27. Januaril 1847; ja
- Maria Maksimilianowna, Prints, sünd. 4. Oktobril 1841.
- Eugenia Maksimilianowna, Prints, sünd. 20. Martsil 1845.

6. Olga Nikolajewna, Suurwürsti Printsess, sünd. 30. Augustil 1822. Paulatud Württembergi-kuningriigi pärisjaga, prints Karl Wridrif Aleksander, sündinud 1823 Jaasto-kuu 6. päwal.

Keisri herra wend:

Mihael Pawlowits, Suurwürst, sünd. 28. Jan. 1798. Temma Praua on: Helena Pawlowna, sünd. 29. Detsembril 1806. Nende laps:

Katarina Mihailowna, Suurwürsti Printsess, sündinud 16. August. 1827.

Keisri Herra õed:

Marja Pawlowna, Saksen-Weimari-maa wallitseja Karl Wridri praua, sünd. 4. Webruaril 1786.

Anna Pawlowna, Hollandi-maa Kuninga Wilhelmi II. praua, sünd. 7. Januaril 1795.

Lada piddamise päwad.

Januari -kuul. 7mal: Rigas 3 p. Tartos suur saksa laat, 3 nädalad.

Küindla -kuul. 2el: Walgas ja Willandis suur saksa laat, 8 p. 2el: Wörro-linnas, 1 päaw.

22el: Wörro-linnas suur saksa laat, 8 p.

Jüri -kuul. 1. 9mal: Willandis, 1 p.

Lehe -kuul. 9mal: Riggola laat, Wööbsun.

Jani -kuul. 11mal: Wönnö-linnas 7 p. 22mal:

Jani laat, Willandis 2 päwa. 24mal: Wörro-linnas ja 27mal: Walgas. 29mal: Petri laat,

Tartos ja Tarwasto mõisas.

Eina -kuul. 2el: Karksi mõisas. 20mal: Pernos suur saksa laat, 3 n. ja Rigas willa-laat, 3 p.

26mal: Wolmeris.

Leikuse -kuul. 10mal: Walgas. 15mal: Helme mõis. 2 p. 24mal: Lawrise laat, Mesekatse mõisas. 27mal: Wastse mõisas, liggi Willandi-linna. 29mal: Killinga mõisas, Saarde kihelkonnas.

Mihkli -kuul. 2el: Abja mõisas, Halliste kihelkonnas, 2 p. 4mal ja 5mal: Sindi mõisas ja Räppinas. 6mal: Tafeberi mõisas, Helme kihelkonnas. 8mal: Kastna mõisas, Tõstama kihelkonnas, ka Pölwe ning Rõuge kiriko jures, ja Tartos. 10mal: Wönniste mõisas ja Eldre mõisas. 13mal: Perawerre mõisas, Jakobi kihelkonnas. 14mal: Wana-Antso mõisas, Krawi kõrtsi jures, 2 päwa. 15mal: Põltsamaal, 2 p. 17mal: Kirrepi kõrtsi jures. 18mal: Hudro mõisas. 20 ja 21el: Wändra mõisas. 21el: Sänna mõisas, Rõuge kihelkonnas. 24mal: Mihkli laat, Willandis ja Wörro-linnas. 29mal: Mihkli laat, Tartos ja Walgas, 2 p. 29mal: Rawwanurme laat, Wastselinnas, 2 p.

Wina -kuul. 1sel: Kuresare-linnas. 6mal: Luutsnikin, Rõuge kihelk., ja ka Tarwasto mõisas. 10mal: Rõo mõisa laat, Pillistwerre kihelkonnas. 15mal: Lustiwerre mõis. ja Orriko mõisa kõrtsi jures.

Talwiste -kuul. 10mal: Mustwee küllas, Torma kihelkonnas, Peipsi rannas, ja ka Wörro-linnas.

Jõulo -kuul. 6mal: Wööbsun, Räppina kihelk. 27mal. Walgas, suur saksa laat, 8 päwa.

Gesti = ma Rubbermangus.

Januari kuul. 7mal ja 8mal: Ortikal. 10mal ja 11mal:
Haapsalus. 17mal ja 18mal: Kollowerres. 19mal:
Naplas. 27mal ja 28mal: Rakwerres.
Küinla = kuul. 2el ja 3mal: Paldiskis. 5mal: Paides.
26mal: Piholas. 3 p.
Jaani = kuul. 16mal ja 17mal: Rakwerres. 20mast ku ot-
sani: Tallinnas. 25mal: Paides.
Mihkli = kuul. 10mal ja 11mal: Paides. 14mal ja 15mal:
Haapsalus. 21el ja 22el: Paldiskis. 24mal: Piholas.
24, 25 ja 26mal: Jõhvis. 26, 27 ja 28mal: Tallinnas.
29mal: Rakwerres. 29mal ja weel 2 päwa: Reblaste
mõisas ja Keila kiriko jures.
Wiina = kuul. 4mal: Naplas. 7mal: Jõeletmes.
Jülo = kuul. 16mal: Märjama kiriko jures. 19mal ja
20mal: Reblaste mõisas, liina müümisse laat.

Linna = wahhed.

Tartust on	Narwa	186 $\frac{1}{4}$	wersta
— —	Petersburgi	324	—
— —	Tallinna, Põltsama kaudo	186	—
— —	Walka	82	—
— —	Bolmeri	132	—
— —	Riga	240	—
— —	Perno, Helmemõisa kaudo	180	—
— —	Willandi, Rõngo kaudo	99	—
— —	Wõrro linna	65	—
— —	Petseri	109	—
— —	Pihkwa	165	—

Reinowadder Rebbane.

Üks ennemuistene jut.

Ellajade majja = piddo, rādamise = kujjo, teggo:
Andwab õppetuse iddo, näitwab peeglist sino nāggo.

1.

Rellipühhi teña piddo olli kās; lehitamas
nurm ja mets, — diefesi otsutamas; rānkal ja kõrgel,
leppitus ja pōesastikkus tõusis linnu rōmo = laul; õpit
üidis õitsewa tominga ladwas, lõufene lõritas pilwe
lautusel. „Asud, luhhad, arrud, sood“ seisid lille kätte
al, lahkest läitis kõrgel taewas, neio ehtes paistis Ma.

Lõukoer, ellajade künigas, koggus omia allamid
kõtko; sõnum lendas ülle Ma iggale pole ja üidis
kõit riigi = ellokad küniglikko aujärje ette. Wallitseja
kāsso peale tõttasid karmased ning sulgis issandad ul-
gakeste teele ja tullid senna kõrgejalg kurg, tirjo pas-
katraat, kõrwe karjapois karro, Lāne lambuline hunt,
määr — lianinēga Jrmabbe, ja üks otsata parw
muid suri ja weikid loomi; sest künigas ihkas ülle-
made riigi = issandadega nõu piddada ja amwalikkult
kohhut mõista. Kõit ollid tulnud ja ei piddand kāsso
mōda keddagi puduma, agga siiski pudus üks —
Reinowadder rebbane, se kelm, kes kül teadis kui
paljo teña wiimsid koerustikkusi küniga kõrwa olli
tunginud. Ja kuidas kurri süddametunnistus ifta
walgust ning päwa pelgab, nõnda pelgas karmwal reb-

bane teiste mets-issandade koggodust; sest ühtainust ei leitud ulga seast, kelle wasto ta ei olnud effinud; kõigile olli ta kurja teinud ja iggalmehhel teina peale kaebamisi. Se ainole kedda tännini putumata jätnud, olli ta lellepoege määr. — Kui kuiningas täis surust ja wägge aujärje peal puhkas, astus effiteks hunt kõige sugguwõssa ning sõbradega seltsis teiste ulgast wälja, kumardas allandlikult, allustas kaebamise ja rätis: „Armoline kuiningas ja issand! wõike miino palwid kuulda! sest rikkas ollete teie, suur, wäggew ning auwäärt ja näitate iggamehhele õigust ning armo: wõtke siis ka miino peale allastada ja suurt üllekohtut nuhhelda, mis Reinowadder, kurri rebbane, mulle on teinud. Teina kurjad teud kiffendawad taewa pole! Paljogi ollen tännini waitfelt kannatanud; agga et ta wõrrokael mo naisele sõimo sadab ja pealegi rõwlikko pakkimust kippub teggema, sedda ei jõua ma pikemalt kannatada egga teie ees warjada. Misamoti on ta mino lastele libbedat lodud wet silmi pursanud ja kolm wäetikest üsna pimedaks teinud. Se suur õnnetus rõhhub mul süddame ruffuks ja lühhendab miino ellopäiwi. Näddala päwad rätides ei jõuaks ma Reinowadderi kurjad teud üllestunništada, mis nurjatomale andeks annaksin, kui naise ja lapsed mul rahhul olleks jätnud. Wõisike siis, aus kuiningas! õigust möda kurjateggijale nuhtlust, ehk muido tassun ma isse naise sõimamise Reinowadderile kätte.” — Kui hunt nukral meelel jutto sai lõppetand, tulli üks

weike koer, Pits nimmi, ja juttustas Sasfakale kufingale, mis spres lehwuses ta tännini ellanud ja waesel wiisil pääd toitnud, ja kudda tal üksford talwel suremad wanawarra nälja kustiutuseks ei olnud jänud kui üks worsti oisake, mis põesa alla mahhamattis ja Reinowadder taggajärrel ärra warrastas; sellepärrast pallus Pits kuininga armo poolt wargale nuhtlust. Pitsikese su waus waewalt finni, seal kargas wana issane kas Hints aewastes ning turtfudes kuininga ette ja ütles: „Ei ükski wõi üllekohtuse Reinowadderi peale enam kaebust tõsta, kui teie isse, kõrge kuiningas ja riigi wallitseja! sest keddagi ei olle siin uhkes issandade koggokonnas leida, olgo wana ehk noor, suur ehk weike, kes kawwalat rebbast enam ei peaks kartma kui teid, ehk teil kül amwalik wolli ning meelewale käes on. Lialte Pitsikese kaebamine on üks tühhi asii ja ei mitte jutto wäärt; sest effiteks on rägitud juhtumisest jubba kuus aastad teed, ja teiseks olli nimetud worsti-otsoke õiguse polest miino õma. Tulleb mul siin tõtelikkult tunništada, kudda üksford teed käies õhto ilja Ojjawestile juhtusin; möldori naine tulkus wolli tagga, maugo-wagen seisib laual; miina läppasin worstikese ja pillasin iiri järrel üppates suust mahha, mis koer aiso möda pea üllesleidis ja endale pärriis.”

„Hints! pea lõuad finni!” kiffendas Panter, üks suur kassi-suggo ellajas: „sõnad on siin ilma aego ja üsna tuulde rägitud, mis teie tühja kaebate?”

Julgest tahhan tunnistada, Reinowadder on üks waras, rõwel ja mõrtsukas, kes — korda kõi kosto koggund issandad siin teadwad — ei mingisugguse üllekohto tö jures ei lähhe kohkuma. Üsna kui walmis wõllarook rõwib ja warrastab ta luggupiddamata, mis ial ette juhtub. Kellegile ei näita ta armastust egga austust! Ühhe raswase suutäie pärrast uunustab ta ni hästi isse ennese kui kuüninga ja kõige sure issandade au ärra ja ranneb riigi-seadused üsna naeruks. Ja, jah! ma rāgin tōt. Laske endale kuulutada, mis tanfo ta eile jāñessele, meie wagga mehhele teggi. Siin aus mees isse seisab, kes ei sõna egga tōga kellegile wigga ei olle teinud. Ei ükski mu ellaw loom, kui Juimata sunnitaw Reino-wadder olleks uffaldanud kessel rahho aeal ni julgest kuüninga kāsso wasto eksida; agga kuulge mis rebbane teggi. Tēma moondas enast korrāga waggaks mehheks, lubbas jāñessele tēna loowisfids õppetada ja aega mōda kõstriks tehha; siis istus kükkile mahha ja tōutas wallelikko keelega jāñessele jutlustamist õpetada. Jāñes kulas kui lambatalleke, kõrwad konkus, kēlmi jutlust; seal kargas Reinowadder äkkitselt maast üllesse, wōttis jāñesse küüfile ja sassis ning purrestas laitmata mehhikese irmsal kombel, et ello ots kätte kippus. Onne kohhal tullin koggemata lusides sedda teed, kuulsin mehhe lühhikese pilli ja pannin imeks, et kiffa tōustes korrāga otsa lõppeks. Liggemale astudes nāggin tēna luggu; Reinowadder olli parrajast

tō kallal, piddas ammastega jāñesse kraest kinni ja raputas mehhikest et abbe wārrises ja ing rindo kinni jāi. Mōlles ma warmalt appi jõudnud, siis olleks ta meie rahhopiddaja, sõariistata mehhe kõrri mahha mōrdnud ja tōssu wālja wōtnud. Seal seisab wagga jāñes! Teie wōite ta wārsid awo nāhha mis Reinowadder eile krimustanud. Aus kuüningas! kui teie sesuggust mõrtsuka tōōd sallite, sõna lausumata sähherdusi kurja kombeid kannatate, ja kui teie, sured issandad ühheskoos, sellega leppite, et sefinane warras ja rõwel awwalikult kuüningrigi rahho riklub ja seadust teotab: siis sate teie tōeste, aus kuüningas, ja sawad teie lapsed ning järreltullesjad weel laugel tulleswal päiwil kõigest rahwast, kes õigust ning õiguse mõistmist armastawad waljo laitust kuulda. — "Ja, jah, se on selge tōssi, et Reinowadder ial hāād ei tee," ütles hunt. "Tēma üllekohtuse surm olleks iggaühhe rahho ning waitse ello armastajale üks tōssine elduse kingitus. Peaks tēmale ka tāña jälle andeks antama, siis same meie nāggema, et weel mōnda meest tēma läbbi kimpō langeb, kes tāñini sedda uñenāos ei olle mōttelnud."

Rebbase lēllepoeg määr, kes seie sadil süggawas mõttes seisnud, tōstis nüüd juttu ja rālis julge, ladusa sõnaga Reinowadderile wabbanduseks, ehk ta külisse lēlle nurjatunud kombed selgest tundis. "Lāne lamba-issand!" ütles ta wilto silmi hundi peale wades: "tulletage meele mis wāna sõna ütles: Waen-

lase su soetab armast kassoandja pu! Sellepärrast ei tohhi imeksigi panna, et teie sõnadesi mino lellele ni wähe rõemo tõuseb. Olleks ta mehhike isse siin ja lubba temal kui teil, kuüninga armo paistel kassolad soendada, ei teie siis mitte ei julgeks ni wahwa suga wallekaebamisi kuüninga sõrwa tõsta, egga mino lelle ni awalikkult laita, ehk säherdusi wänu pool uñus- tusse lainud juttusi uest allesligutada. Misk siis sedda alles ei tunništa, mis isse Reinowadderile kurja ollete reinud? Oho, Läne-issand! kas enda silmas palki teie ei näe? Wai kas mõtlete, et mina ja mitto muud siin seiswad issandad enam sedda aega ei peaks mäl- lestama mil Reinowadderiga isse sõbrust pidasite, ja kus mo lel ükskord teie läbbi pakkasel talwel rasked waewa kannatades pea aego surma olleks leidnud? Kas ehk ollete keña luggu opis ärra uñustanud? — Kannatage nattuke, ma tahhan teie nõdraks lainud mällestusele appi tulla! — Ükskord juhtus üks tallo- mees rannast tulles kalla formaga hundile wästo ja magguis wärste kalla ais futtištās ni kangeist meie Kriimsilm-issanda sögi-isso, et ta pea aego imo pär- rast kassoka olleks müinud. Agga kassokas olli issan- dal kallis ja kallaostmise ind pudus taskus. Mil kombel nüüd kalla kätte sada? Kui nõnda mõtledega pä-ajjo weel waewas, juhtus ta foggemata mino lallega kotto ja alkas melitawal keelil palluma, et lel temale kalla murretsels. Reinowadder langes kui furnu teele mahha, kust kallamees möda piddi sõitma.

Se olli üks wahwa julguetük! Ehk Reinowadder kül teadis mis kimbutus sest wõis tulla, siis ei mõttelnud ta sõbrale kasso püdes enese peale. Agga kuulge, mis kalli innaga ta sõbruse ja kallad piddi maksuma. Kui kallamees senna jõudis kus lel maas olli, wõttis ta kirwe koormalt ja tahtis Reinowad- derile pähe löüa. Lel näggi altkulmo lurides mis sündis, agga siis ei liigutand ta liikmeid egga tõm- mand inge; mees piddas tedda surnuks, wõttis sab- bast kinni ja wištis raipe koorma peale, ja mõtles eddasi minnes: kül koddō nullin nahha seljast. Rei- nowadder mõtles: māngi wõit on nāñō kās! ja pillutas aega wiitmata ree pealt kalla mahha. Kui arwas enda ja hundi tarbeks neid küllalte ollema, siis kargas ta koorma otsast ja pistis puñuma, et saaks wāñā sõbraga kallist toitu jāggama. Wata imet, mis ta seal näggi? Hunt lufis waod kolmed maad ree jälgil, noñis sallamahti kallad ärra ja ei jātnud sõbrale waewa palgaks middagi. Ta olli enast tās ögginud kui Jōulo-maaf ja kippus lõhkema; üks poolārranārritud ahwena pä ja kaks, kolm selgrodu ollid mo lellele jārrel jānud; se olli ta julguse ja sõbra-truuse palk. Ehk kül mõñi kaunis nāddal sest aeast möda lainud, siis saab mo südda weel pai- soma kui sedda pettust meele tulletan. Ma küñin teilt, suur kuüningas, kas ābbematamat ja nurjato- mat tööd Ma peal wõib olla? — Agga puhkage nattuke aega, ma tahhan teile weel ühe teise tüki

juttustada. — Reinowadder teadis, kus ühhes nõu-
kas talloperres tappetud nuumsigga warnas rippus.
Mõni teine olleks nisugguse maggusa sutäie üksi õn-
nelt mõtnud, agga miino lel mõtles teisiti, ruttas
hundile, rakis luggu tõt möda ja läksid sis kahheste
sagile, kui enne sedda kaupa teinud, kasso ning kahjo
issekestis ühhevärra jäggada. Reinowadder ei põl-
gand waewa, pugges äddaga pissikesest afna august
sisse ja wiskas nuum-sea wälja hundi kätte. Õne-
tumal kombel ollid koerad liggidal, tõmbasid rebbase
aiso niinasse, nufisid kunni tedda ülles leidsid ja
fassisid mehhikese kassoka armetumast ärra. Waewalt
ja sure walloga peasis wiimaks lel werriise kassokaga
waenlaste käest lahti, ruttas Kriimsilma ülles otsima,
kaebas alledast oma willetsust ja küsis, kus ta sagi-
ossa piddi ollema? Hunt kostis, ambid irwitades:
„Siio nokka tarwis, wennike, ollen kõige kallima
tükki tallele pannud. Tulle, wõtta ossa kässile ja
nosfi raswa küllest mahha, siis uuustad waewa ja
werriise kassoka.“ Mõnda räkides tõi ta ossatükki
wälja. Küllap nüüd arwate, et üks nuumsea tag-
gamine kints ehk effimene sapsotük, wai raswane
seljatük lülidega ehk kõige wähhemalt mõned mag-
gusad külleluufesed Reinowadderile offaks said?
Mimetud tükkidest ei olnud einetki nähha! Look,
misga perremees sea jalgopiddi warna ripputanud,
oli mo lellele offaks jänud; terwe nuumsea, luie ja
kõmaraga tükkis olli waia, kallis, tru, aus Kriim-
silma-issand üksi nahka pannud, ja näitas wälja kui

tiine koñ. Reinowadder ei sanud wiha ning meele-
aiguse pärrast mitte sõna suust wälja. — Suur,
aus kuñingas ja üllemad riigi-issandad, teie wõite
issekestis õigust möda arwata, mis nisuggune sõbruse-
tüklike wäärt on. Jah, aumäärt kuñinglik issand ja
üllemwallitseja! tuhhat nisuggust kelmitükki on hunt
miino lellele teinud, ja kui Reinowadder isse siin seisaks,
wõiks ta toffinade kaupa neid ülestunnistada ja par-
remine enda eest kosta, kui miina. — Agga mis pean
ma Kriimsilma albi pöratse kaebamiste peale kostma?
Teie ollete teina jutto kuulnud ja wõite ni hästi ärra-
mõista kui miina, et se üks üsna jampsi-lorri olli.
Ja kui noremal põlwel Reinowadder tõeste mõne
korra Kriimsilma norikule sõbrust on näitnud, siis
teame selgeste, et emand sedda ial pahhaks ei olle
pannud, weel wähhemine mehhele ädda kaebanud.
Olleks hunt pissut targem, siis wõttaks ta parremine
jähherdusi õrnaid juhtumisi kinni katta kui teistele
naeruks ülestunnistada! Jäñesse ennemuistene jut-
tuke lialte on üks selge naero-assi! Wai kas kool-
meistril ei olle wolli kolilast karristada, kui laps
targalt õppetust tähhel ei panne ja loowiisi teisiti
laulab, kudda õppetati? Poissikesed peawad irmo ja
karristust sama kui koerustikko; ning kelmi-tööd tewad;
muido ei saaks nad ellopäiwil õppetust wasto wõtma.
Jäñes olleks parremine su piddand kinni pañema kui
wana lorrisewa täddi kombel siin tühja affas tõnnima.
Nüüd tulles Pitsi luggu meil kässile! Mehhike kaebab,

fudda leitud worsti; jätukese pöesa alla jälle ärra-
kautanud! Ka temale olleks tullusam olnud wait jäba.
Teie kulite jo isse, et worstiotSAFE warrastatud olli.
Kudda tulnud — nõnda läinud, ütleb wana tark-
sõna. Kes tohhib Reinowadderile süüks arvata kui
ta warga taggant wargust kätte nõuab? Miino ar-
wates peakšime sellepärast tedda kiitma; Reinowadder
olleks piddand Püri pealegi ülespooma, se olleks warga
palk olnud. Ja tõeste sedda olleks ta teinud kui
mitte kuninga rahho: käst ning kindel seadus asja ei
olleks kelanud. Iggaühhe wasto tahhan siin julgest
tunnistada: Reinowadder on üks wägga õiglane mees,
kes üllekohhut ei te egga falli. Sest päwast sadif
mis kuningas käsko andis, et rahho riigis pididi wal-
litsema, oiab ta ennast igga tülli ning mäsamise eest.
Endisest ellokäikist ei olle mitte jälge enam tema külles
näha. Ta ellab otsego üks pühha mees, leina-riide
seljas, põlgab lihha, sööb üksford päwas paasto-
roga ja pörab filmad ühtepuhko taewa poole, et
kurja ilma: kerra ei näe. Ta teina mõisi, Kurja-
pühhitus, on ammust aeast lessseks jänud; Reino-
wadder ellab metsas weike urtsiko sees. — Nõnda
on miino lel kõik noore põlwe eksitused kahhetsenud
ja paastudes üsna krooniks läinud. Ja et ta meel
ning mõtted üksnes taewa poole käiwad, ei pea ta
sest luggu, mis ilmlif rahwas temale teoduseks rägib.
Easte tedda seie tulla! kül ta siis kui päikene mõites
saab paistma ja pealekaebajad äbbi siise saatma.



Kui määr juttu sai lõppetanud, astus äkkitselt
kul Kannusjalg oma sugguwõssa ning nabitsega
kuninga ette; tema järrel kanneti raami peal üks
furnud kaña, kelle kõrri Reinowadder ärra olli pur-
restanud. Kannusjalg seisib kurb ning leinas; kaks
kallimeest ja kaks täddi: poega kandsid nuttes furno-
raami. „Rõige armolifem issand ja kuningas!“ ütles
kul, põlwi nikkutades: „eitle armo miino raste willet-
fuse peale, mis Reinowadder mulle on teinud. Siin
näete teie tema kolleda werriise tõtegu. Miinewal
kewwadel, kui mets ja arru teinas lehhe ning die
illus nõtkus, olin ma üks õnnerikkas abbikaas ja

laste: issa; mino ümber õitsesid nooruse lustis kümme tuggewad poega ja nelliteistkümme priisked tüttarlast, kes ühheskoos rõemfasi ellasi. Minu kallid naisok, kanna suggu effimene loom, kaswatas lapsokesi Jumala kartuuses ja waggaduuses üles, egga koormand meid ialgi pätoiduse murre, sest meil olli rahholisses ello: paigas iggapäwane leiwapallokene rohkesti õnnistatud. Ühhe rikka mõisnikko kõrge müridega ümberpiiratud kindel õu olli meie koddo, ja kuus suurt koera meile wahhiks. Seal ellasime kartmata; koerad armastasid mino lapsi ja kaitsefid neid kui silma terra, et mingi suggust wigga ei piddand sündima. Agga Reino: wadderi kurri südda läks meie õnne ülle kaddeak; ta luusis sallamahiti mittokord õue ümber ja piddas nõu, kudda meid kimbutada. Õmetegi ei sanud ta ial meist jäggo; koerad ollid walwsad ja pelletasid kohhe tedda metsa taggasi. Ükskord kihutasid koerad tedda tül maad tagga, wõtsid rõwli kässile ja lõhkusid ta kassoka mehhe kombel purruks, et ta tükkil aeal ei uffaltand taggasi tulla. Agga kuulge, armoline issand! mis pettuse läbbi üllekohtune loom wiimaks meist wõitu sai. — Mõne nädala pärrast tulli üks wagga jumalasõna: kuulutaja mees meile wõersi, pikka musta koe sisse mässitud, et niina ots agga pissut wälja paistis; wõeras näitis mulle kirja, mis teie künninglikko pitseriga finni olli pandud. Kirjas seisid: kudda teie kõige riigi:loomadele rahho lastsite kuulutada, ja Reinowadder, kes isse kirjakandja olli,

räkis mulle pikkemalt, et teia endisid pattu kahhet: sedes nüüd jumalasõna: kuulutajaks assunud ja kindlasti tõutanud, maad mõda ümber kää ja ilmlikko lastele taewa: teed juhhatada. Ei piddand nüüd kellegil teia polest kartust ollema, sest ta olli tõutanud, ei ial enam lihhatükki oma suhho wõtta. Tunnistuse täh: heks näitas mulle mõned weiked ramatokesed, mis wallitsetud rahwas issekeskis luggewad. "Issand Õn: nisteggija olgo siinoga!" "üdis ta minnes. "Mul ei olle mahti kauemine aega wiita, sest mul on tänä weel paljo pühha tallitamisi ja palweteggemisi." "Minnes wõttis Paulo: ramato taskust ja attas sure eälega luggema ning laulma, agga ta südda mõtles kurja ja ahwardas meile ukatust. Ma ruttasin naise ja laste jure taggasi, kuulutasin rõemuga, mis praego ollin kuulnud ja näinud. Et meil middagi kartust enam ei olnud, läksime kõige perrega õuest wälja. Rui parrajalt päwa paistel wäljal siblisime ja kuima mulla sees pühherdasime, ehmatas Reinowadderi kur: jus meid äkkitselt. Teia olli põesa tahha peito läi: nud, kargas kui tuul wälja, wõttis mo kõige armsama lapse suhho, läks mõne sammoo eddasi ja sõi lapsokese meie silma ees ärra. Nüüd kus ta maggusad rooga korra maitsenud, ei jätnud ta meid kuskil enam rah: hule, ja ei jõudnud küttid egga koerad meid teia kawwaluse eest kaitseada. Päwal ning õsel romas ta sallamahiti meie jure ja rõwis aega mõda üks teise järrel kõil mo wäetisesed, kunni ta eile mo wiimse tüttar:

lapse tappis. Truid koerad peastisid furno kehha weel mõrtsuka suust, mis kahwatand ja werrine raami peal ingab. Wõtke, suur kuuningas, mo kaebamist kuulda ja mõistke mõrtsukale nuhtluse palka."

"Kas sa imet nääd!" ütles kuuningas, määra peale wadates: "mis issekombel teie wagga lel paastub ja endist patto kahhetseb? Ma wannun ja idutan kindlast, et kui taewalik eldu ellopäiwi mul weel ühheks aastaks pikkendab, siis peab Reinowadder sedda üllekohhut kahhetsema sama. Olge wait! sõnad on tühja rägitud. Muwäärt leinaja, Kannusjalg, astuge liggemale ja kuulge, mis ma ütlen. Teie tütri mattused peawad suure auga petud sama; minä isse tahhan mattused teha ja pärrast sedda mõrtsukale nuhtlust mõista."

— Kõik sündis kuuninga tahtmist möda; furno kanneti lauloga linnast wälja, maeti uhke auda mahha ja weretari üks kallis marmorikiwi aua rünkale mällestuseks. Kiwi peal seisis kuld pookstariwodega luggeda:

**Siin kiwi al puhkab
Siblijalg,**
kui Kannusjalla tüttar, üks kiidowäärt
känä! munes rohkest, siblis noppest.
Kõige ilmale sago teadawaks: Reino-
wadder on tedda tapnud. Teekäija kah-
hetse leinades furnud!
Rahho auale pärranduseks.

Pärrast mattuse widdo alkati mõrtsukale kohhut mõista. Targemad riigi-issandad andsid kuuningale nõu, Reinowadderile käsowiat sata, kes tedda kohto ette kutsuks, ja Messikäp karro nimetati kässewiale. Seal ütles kuuningas karrole: "Messikäp! wõtke murre ning olega minä kuuninglikko käsko täita, ja olge tark ning walulik, sest Reinowadder on kahtlane ja tigge, ja saab teid kawwaluse läbbi, suud möda jut- tuga eksitama; sellepärast wadake ette." "Si sest olle middagi karta" kostis Messikäp: "minä pär- rast olge murreta, aus kuuningas! Kui Reinowadder ial julgeks mind pillkata ehk petta, siis tahhaksin temale wõlga nõnda kätte tassuda, et peaks ello- otsani mind meele tuletama."

2.

Wana Messikäp tõttas uhkel tuhhil teele ja sam- mus ülle suure liiwanõmme ruttust mäggede poole, et kassukas iggitses ja pä tolmas, kunni ta wiimaks ühte rünlitko paika jõudis kus Reinowadder enamist iggapäw jahhi peal käis. Wibimata läks karro siit otsekohhe Kurja sünnitus: mõisa, mis üks müüri ja kantsiga ümberpiiratud kindel koht olli, kus Rei- nowadder taggakiusamise eest warjopaika leidis. Kui Messikäp senna jõudis, ollid ukse ja wärrawad lukkus, ega nähtud kuskil ellawad looma liikumas; sellepärast jäi karro mõttes seisma, mis nõu nüüd ette wõtta. Siis astus ta liggemale, pörrutas rünnitaga



ukse wästo ja üidis: „Reinowadderi: issand! armas onno: poeg, kas ollete koddo? Miina, Messikäp karro, kuüninga kässotoja, tullen teile kulutama, et peate silmapilgul kuüninga kohto ette tulles, õiguse otsust nõudma ja andma. Kui wästo tõrgute minõga seltsis senna tulla, siis saate wõllas ning ratta peal surma leidma ja enda kehha kaarnadele roaks andma. Nõnda on kuüningas kindla wandega tõutanud. Wõtke minõ sõbralikko nõu kuulda ja tulge hääl kombel, siis ehk sel puhul weel nabhaparkimisega lahti peasete.“ — Reinowadder luuris kõhhuli maas ukse tagga, kulis Messikäppa juttu agga ei lausund sõnakest, waid

mõtles omäs süddames: oot, oot, wennikene, küll saan so uhkust kahhandama, ja läks siis sallakambri nõu piddama, mis pussi karrole tehha. — Reinowadderil olli süggawal Ma al mitmed kopad ja urkad, kus ta kartufeta wõis ellada, kui rõwimine ehk mu üllekohtuse tö waenlase kiusamist teina peale satis. Warjokopal olli üks salla: aknake, kust Reinowadder isse näggemata kõik näggi mis wäljas sündis. Kui Messikäppa üksi ukse ees leidis ja muid abbi: mehhi liggimail ei olnud, mõtles kawwal rebbane: küllap selle mehhega korda saan ja astus julgest ukse ette. Karro terretades, üidis ta petlikko lahkusiega, otsesko inimestades: „Wai isse ollete siin, minõ austatud onno! Undke andeks ei ni kaua ukse tagga teid lassin odata; ma luggesin parrajast pärrast: lõuna: palwet ja ei wõinud jalla pealt tulla, sest Jumala tenistus on surem kui inimeste tallitus. Süddame põhjast terretan teid sõbrusega, armas onno! Teie wõersikstullik rõemustab mul inge, sest tean selgeste, et minõ õnneks ning kassuks seie ollete tulnud. Agga, wana kallis, teie ollete üsna märg ja iggine! igga karwakene teie kalli kehha peal näitab kui weest wälja tõmmatud. Kes ni pikka raske teekonnale teid on läkkitanud, ei sa tõeste minõ tänno leida. Kas kuüningal keddagi allamad meest kässowiaks siis ei olnud, et ta teid tühja: tallitusele läkkitas? — Tulle appi taewas, kuddas teie ähhite ja lõetsute! Kuis kõige surem ja kuulsam mees kuüninga järrel minõ waele

pärrast nisuggust waewa piddi näggema?! Ma näen selgest et miño kassuks tõik nõnda piddi sündima; wiistist ollete seie tulnud, mulle targa nõu ning wägge wa rammo läbbi kusiinga kohto ees abbi saatma. Ma tahsin omme isse senna minna, ehk kül selgest teadsin kudda kurri südda ja wallekeel mind alwaks on teotanud; agga et süta ollen, sepärrast tahsin kutsumata kohto ette astuda ja wallejuttud tühjaks teha. Ollefin jubba tännagi teele läinud, agga ollen poolaiglane, kõht näppistab kibbedast, mis mul igga-ford juhtub, kui üht alwa roga sõön, mis mo kehha ei kannata." Mis roga siis täna sõite, armas onno-poeg? küsis Messikäp, ja karmwal rebbane kostis: "Armas onno! mis se räkimine teile aitaks, kui oina ädda tunniстан. Teate issegi kehwa mehhe luggu; wai miñisuggune roga wõib wallitseda, pean sellega leppima mis kätte juhtub. Jal ei tõsta ma kehwise pärrast kaebtust, waid sõön oina perrega kui meil middagi parremat roga kätte ei juhtu, messikärgi nälja kustuks; sest kärje-met on iggal aéal lialte leida. Peaks wañna pattune kehha alwa toito parremine sallima, siis ollefin sellega rahhul, agga näte isse, mis kodduriks ma ollen läinud. Mis inimehe issuta wäggise alla nelab, se ei sa ial jõudo kossutama. "Messi teeb mul kõhhule wägga kibbetad pakk!" ütles rebbane ja wõttis käppaga kõh-hust kinni. — Oi, oi, onnopoe! ütles inimestades pettetud karro: mis inimehe pean teie suust kuulma

Miks teie met põlgate ja ärralaidate, messi on üks kallis toit. Tõd mõda tunniстан teile: kärje-messi on miño kõige armsam roog, ja kui wõiksite mulle täna õhto mõñie suutäie met tallitada, siis ei pea se mitte teile kahjaks tulles. "Onno!" ütles rebbane: "teie ehk tahhate mind pilgata." Ei, Jumala eest mitte, kostis karro, ma rāgin tõd. "Teie iggatsenist," ütles rebbane, "wõin ma õlpsaste täita. Wersta kaks maad meilt eemal ellab üks rikkas talloperre-mees, kellel linno-aed ja ni rohkest messipuid on, et teie kõige oina sugguwõssaga rohkest toite leiaksite." Messikäp karro nālpas naeratades keelt, ta olli wägga maijas mee järrele. Kallis onnopoe! ütles ta palwe keelil, jubhatage mulle teed linno-ajjale. Tõeste, kui ma teie abbiga täna õhto kohhu täia met saan, siis ei tahha ma sedda sõbrust ial teie wasto ärrauñustada. Reinowadder kostis pilgates: "Teie peate, wañna kallis, nisugguse ferre täie met sama et watsa kippub reb-benema! Ja ehk kül isse weel poolaiglane ollen, tahhan teie sowimist täites teejuhiks kasa tulla; sest wõite nāhha kui wägga ma teid armaстан. Teie ollete, kallis onno, mul kõige armsam suggulane Ma peal; teie pärrast lähhetfin tulde ja wette. Pealegi ollete teie üks kuulus wõimalik issand ja wõite mulle kuñinga kohto ees ennam abbi sata kui ükski mu suagulane. Mis kadodus ja sallawihha teie wasto ullatab! Agga nüüd lākki wibimata teele."

Nõnda wallelikko sõnu rākides lippas Reinowad-

der eel ja mee: imus piimedaft läinud farro tormas tema kannul. Reinowadder mötles: oot, oot, wenne, kui assi täna korralist meil saggineb, siis wiin so nahha turrule kus libbe messi sulle offaks saab. Rattofese aea pärrast jõudsid nemed tallo õue alla; Messiläppa südda tuskus rõemo pärrast; agga sedda rõemo moondati ruttust libbedaks piinald: nõnda ifta rumalade lootused enamist tuulde ärra lauwad. — Ohto olli kätte jõudnud ja perremees jubba fangi puhkama läinud. Õue peal seisid üks jämme tamme: pal maas, wai kestel siise aetud, misga pakku tahheti lõhkuda. Ühhel pool waija nähti üks lai küünrapikkune praggo. Reinowadder, kes sedda asja kohhe tähhele pannud, olli nõuks wõtnud foggemata juhtumisest lasso püda. „Watake, aumäärt onno!“ ütles ta farrole, „siin linnopu sees on enam met kui teie lõht tarwitab, ja messilased on lõik wälja aetud; pistke agga niina ni süggawast kui ial võimalik siise, agga oitke en: nast ahnuse eest, et ülleliiga ei wõtta, mis wiimaks teile waewa teeks.“ Messiläp kostis: olge murreta, onnopog! ma ei olle effimest korda linnopu kallal egga ka ni täitmata loom, waid oskan iggaakohhas parrajat mõetu piddada. Sedda ütteldes pugges ta pä ning effimese läppadega prao wahhele, kunni ta kõrwuni tamme: pakko sees olli. Reinowadder ostas filmapilgul oma lasso püda, kiskus suure waewaga waija pakko seest wälja, mis läbbi praggo kinni läks ja farro niina ning läppad näppiistise jäiwad; siis

naeris ja pilkas ta Messiläppa pealegi. Ülleannetuma onnopoea kawwaluse läbbi olli nüüd farro lõmmo wahhel wangis ja ei jõudnud kõige wõimo ning wahwusega enam lõksust lahti peasta. Tema sõitles ja pallus, urrises, mõuras ja mõmmises kartuse ning wallo pärrast, krapis taggumiste läppa: küündega wihhas maad ülesse ja teggi ni irmsat karra, et talloperremees ünest ärkas, weimla kätte wõttis ja watama ruttas mis õues piddi ollema. Messiläp iggitses suures irmus ja piinas; lõm näppiistas lib: bedast niina ja sõrmi; sellepärrast kiskus ja rebbis ta raamo pärrast pakko et wallust peaseks, agga kartus ja wallo panni tedda mõurama. Kui Reinowadder näggi et farrol enam peasemist lota ei olnud ja perremees weimlaga liggemale jõudis, üidis ta koera: ambil: „Austatud onno ja nabri: issand! kuddas läbbalad käiwad? Eks teie tahha sögi: issa pissut wähhentada? Wõeraspeo: roog näitse wägga maitsew! Ärge söge ülleliiga, wana kallid! jubba perremees tulles ja toob teile keelelastet lõhhotäie peale. Pid: dage soppile tood wasto walmis. Taemas sago roga ning jooki teile õnnistama.“ Nõnda räkides piestis ta putkama.

Kui perremees farro lõksus leidis, tõttas ta sedda: maid kõrtfi abbi otsima, kus weel mõningad külla: mehhed õlle: tobi jures istudes maggosast juttu westsid. „Nabrimehhed! tulge appi, tulge appi, farro tapma!“ üidis perremees: „misõ õue peal on üks farro pakko

wahhele näppistiſe jänud. Ma rāgin tōt; tulge appi! — Nüüd tōttasid kõrtsu wōderad perremehhega ſeltſis imet watama; iggamees wōttis udja mis kätte juhtus: üks eino-ango, teine ſōnniko-argi, kolmas raud-kango, neljas ja wies teiwa ning roika, kõrtsi-meēs tulli ahjo-argiga, naine jälle kurrikaga; igga-üks ihhaldas karro-kassokat wirrotada. Meſſikāp kuulis rahwa kārra ikka liggemale jõudma ja kiſkus irmſas ſurma äddas pā waewaga pakko wahhelt wālja, agga karmad jāiwad werrife nabhaga näppistiſe mälestujeks. Ei wōdinud äddaliſemat ellajat Ma peal olla kui Meſſikāp praego werrife ſilmanāo ja niinaga pakko kõrwas; pā olli peasnud agga kappad alles näppistiſ. Seal kiſkus ta wiimſe raſnoga neid āk-kiſelt wālja, et küned jo nahk kui kindad mahha jāid, ja jampſis kange wallo pārraſt otſego pōrane. Se olli Reinowadderi lubbatud kārje-meſſi. Karro pūhherdas werre ſees, ſeſt nüllitud kappad ei laſtnud ſeiſta, kõndida egga romada. Perremees ruttas lõhna andma, ja kōit leſ teinaga ſeltſis tulnud tōt-
 taſid karro wemmeldama, iggalühhel kindel nõu, Meſſikāppale otſa tehha. Kōrtsimees torkis pikka ahjoargiga eemalt, mõned teiſed, leſ liggemale uſſal-
 taſid, wopſiſid mitme riistapuga, mis ial kätte juhtus; ſeppal olli waſſar ja pihhid, küllameeſtel ſahhad, kirmed ja nuijad, naeſtel koonalpuud, tunglad, wa-
 likaikad, kāſſifogud, toobripuud ja muud majjariistad. Meſſikāp wingerdas ſuggejade kätte al kui roomafene.

Uega mõda jookſis kōit külla kōkko ja naiſte kiſſa kuulus pennikoorma maad. Kirmid lendasid iggalt poolt ja matsud ſaddasid rahhe kombel karro ſelga. Seal kōi üks tuggew mees nuijaga Meſſikāppale pāhhe, et tullute ſilmast wālja purtſas; raſte wopſo peale kargas Meſſikāp pool uimane maast ülles ja pōraſel jampſil tormas ta otſekohhe naiſte ulka, leſ kōmiz-
 tades üks teiſe üle kükkali ja ſelliti kufkuſid, mõnin-
 gad suure kiſſaga jõkke langesid, kus weſſi ſüggaw olli. Kōrtsmit üidis: wadake, nabri-mehhed! miino waſia-
 moor langes jõkke, mõned teiſed ka; ruttake appi, külla küllamehhed, ma maksan wadi õllut ja wina pealegi. Siin jäeti karro jälle rahhule, kedda igga-
 mees ſurnuks piddas, ja kōit jookſid naiſtele appi, kunni wiis tükki kaldale püüti. Senni kui mehhed naiſi aitamas, roomas karro jõkke ja mõuras wallo pārraſt; ſiiski tahtis ta ennemine wette uppuda kui pikkemalt rahwa ābbemata opiſid kannatada. Et
 weel ial enne ſedda ei olnud ujjunud, ſellepārraſt lootis ta kohhe pōhja wauda ja pinaliſe ellole otſa leida. Uga imeks pannes panni ta kōggemata tāk-
 hele et weſſi kehha kandis ja mõda jõgge eddaſi alla wiis. Kui rahwas karro peasmist nāggid, üidis mõnni wihhaga: Se luggu tōuſeb meile iggareſeks ſõimuks!
 ja ſündis õnnetus naiſte läbbi. Nüüd ſõitleſid meh-
 hed kurjaſte naiſi, et ſeie tulnud, miſpārraſt pool-
 ſurnud karro nende kaeſt peasnud. Mõningad läkſid
 tamme-pakko watama ja leiſid ſeal karro pā ning

essimeſe käppade nahka, mis karwa ja küündega tülkis olli. Se rõemustas rahwa süddant et wiha unnustasid; agga kõrtſmit ütles: ta tulles pea taggaſi, ſeſt mütti ja kindad panni meile pandiks. Nõnda naeris rahwas pealegi Meſſikäppa willetsuſt, kes õnne tänaſ et elloga olli peasnud, ſiiski kui walluſa pä ja käppade peale mõtleſ, tulli tale tallomehe malle ning Reinowadderi pettuſ meele, ja ta ſõimas ning wanduſ rebbaſt, kes ſedda kurja teemale teinud. Miſſugufe kurjuſ-pahwega aijas weſſi tedda enaſ penniſkoorma maad küllaſt eddaſi, kunni üks maddal kalda koht waſto tulli, kuhho ta puhkama ronniſ. Ei wiſt päite willetsama looma peale weel olnud paſtnud! Meſſikäppal epolnud lootuſt teiſt omikut nähha ſada, waid arwaſ ſurmatunni praego kätte tullemä, ja üidiſ maddala, kurwa ealega: Oh, Reinowadder, ſa üllekohtune petja ning nurjato loom! ſiio inge peale ſaan ma ſurrema; taewaſ ſago ſulle kätte taſſuma, mis mulle kurja teinud!

Reinowadder rebbane, kui üllemaal rägitud kombel onno meeturrule ſai juhhatanud, läks iſſe külla kaſſu watama, kunni rahwas karro kallal tööll olli; pennilt rapsaſ ta paar kaſa kuhho, tõttaſ ſagiga jõe kaldale, kirkuſ ſulleſt küllaſt ja panni kaſiad nahka; ſiis ruttas muid aſjo tallitama. Mõda jõe kallalt eddaſi jooſteſ laſkuſ ta ſaggedaſ wet ja tõſtiſ koera wiſil jalga igga mütti-mullaunniko waſto ülleſ, ja mõtleſ rõemſa meelega: nüüd on karro

mee-turrul paſa leidnud; kül tallomeeſ näitab teemale käre! Meſſikäp olli mo ſõbber, ſõimaſin naero kombel tedda onnoſ, agga nüüd on wenniſe paſko kõrwa weſinud ja omie wiakſe karro nahk turrule müä. Ei jõua teſmä kaebamine mind kuſinga ees enaſ teotada. Se keſä, illuſ luggu ſaab mind ellootſani rõemustama. Mattute maad eemale minneſ putuſ Reinowadderi ſilmawaatmine koggemata kalda alla, kuſ karro mudda ning kõntſa ſeeſ omä werriſt nahka pühherdaſ. Et Meſſikäp elloga rahwa kaeſt peasnud, ſe ehmatas rebbaſt ja panni ta ſüddant paſoma. "Oh, ſa ruſmal tallomeeſ!" üidiſ Reinowadder: "miſ ſa hüwwa roga põlgaſid, mis targemaſ kalli inna pärraſt olleſ oſtnud, ja miſä ſulle ilma maſſota õue peale weddaſin? Agga, ennä imet! waſä onno on kindad ja kühbara pandiks jätnud." Nõnda räkis pilgeſ rebbane, werriſe karro piina nähheſ; ſiis aſtuſ liggemale ja küſſiſ: "Wenniſe onno-iſſand! kuddaſ teie ſeie ſaite? Kaſ ehk unnuſtaſite middagi talloperreſſe? Miſmetage, mis teil mahha jäi, ſiis aſian perremehhele ſõnumid, kuſ teie koddo on ja kuhho ta teie omä kätte wõib tua. Wai kaſ ehk ollete met warraſtanud ja kõrkuſite maſſo waſto? Kaſſa nääd! mis keſä puſaſ ſeſ tallomeeſ teid on malinud! Kaſ wõeraſ piddo roog olli maſſew? Wai kaſ ſüdda ihhaldab weel magguſat kärejemet? Kuſ ſiis kühbar ja kindad teil jäid?" — Meſſikäp ei jõudnud ſõna waſtata egga

paigast ligutada, waid piddi kelmi pillamist kanna-
tama. Tük aea pärrast romas ta waewaga jõtte taggasi,
lastis enast jälle eddasi wia kunni maddala kalda
peal ühhe warjopaiga leidis, kuhho ta puhkama jäi.
Siin ohkis nüüd mehhike: oh, et keddagi seie tulleks
ja mulle armo pärrast otsa teeks! Waewalt jõuan
liikmeid sirrotada, kuddas pean küniga jure taggasi
sama. Oh, Reinowadder, kurjasunnitaw, mis äbbi
ning teotuse sisse olled sa mind saatnud! — Rest-
omiko ael toetas Messiköp wigades jallule ja allas
ütlemata walloga eddasi romama kunni neljanda-
mal päwal küniga jure taggasi jõudis. Zubba kau-
gelt üdis künigas: „Üttelge Juimala pärrast, kas se
meie Messiköp, kes seal tulleb? Kuis ta ni wõeras
wälja näeb, kes tedda ni innetumaks teinud!“ Karro
kõstis: „Austatud ning suur künigas! miño willetsus
on otsata, mis pettis Reinowadder mulle on teinud;
ei jõua ühhe inimese keel sedda üllestunnistada.
„Alastamata ning armota tahhan siño teotamise ma
temale kätte tassuda!“ mõuras künigas lõukoer lange
wihhaga. „Oleks temal küne ello sees, tahhaksin
kõik neid wälja wõtta! Kuis ta julges üht meie
suri issandid ni alwal kombel teotada? Ma wan-
nun küniglikko kroni ja oma abbeme jures, et
kurjateggia tenitud palka peab leidma, mis laste
lastele weel irmsaks mällestuseks jääb. Siina isse,
Messiköp, miño truu ning auwäärt rigi-issand, pead
tema peale kohut mõistma.“ — Ja künigas käskis

silmapilgul kõik suremad rigi-issandad sallandupidda-
misele kokko astuda ja küsits: mil kombel Reino-
wadderi eksitus karro wasto kätte piddi maksetud
sama. Mõumehhed ütlesid ühhest suust, et künigas
teistkorda sõnumid läkitaks ja Reinowadderi kohto
ette kutsuks, kus auwalikkul kombel se assi saaks
läbbi kulatud. Issane kas — Hints — üks wägga
kawwal, nobbe mees, nimetati kassowiaks. Künigas
olli sellega rahhul ja ütles Hintsile: „Pange terra-
felt tähhele mis ma teile kinnitan, ja üttelge rebba-
sele miño nimel, et kui tema nüüd ei tulle ja miña
kolmatkorda tema järrele peaksin läkitama, siis saab
se temale ni hästi kui ta sugguwõssale iggaweseks
uffatuseks sündima! Teie ollete üks tark mees, kelle
sõna ning õppetust tema ei wõtta põlgada.“ Hints
kõstis: „Mul ei olle lubba küniglikko kasso wasto
tõrkuda; agga mõnufam oleks miño arwates ühhe
tuggewama mehhe kassowiaks wallitseda, kui Messi-
köp karro temast wolli ei sanud, mis miña weike
mehhike siis temaga pean teggema. Pallun teid
allandlikkult, aus künigas: wõite mind wabban-
tada!“ Agga künigas wastas: „Ma ilmas leitakse
mitto weiked meesi, kel enam kawwalust ja mõistust
kui mõnnel surel on. Eht teie lehya poolt kül
weike, siiski ollete tark ja õppetud. Nüüd ei wõi-
nud kas enam wasto tõrkuda, waid ütles: „Teie
tahtmine sündko! tõusko sest siis kasso eht kahjo! ja
kui minnikut ette wõttes parremat kät teed mingi-

suggust õnnetähte leian, siis lähheb assi korraliste
meil toime."

3

Nattule maad eddasi minnes tulli üks laulo-
räästas Hintsile tee peal wasto; Hints üidis: Lin-
nole, näita mulle õnne-need! agga räästas lastis
pahhemat kät teed ofsa peale mahha ja allas laulma.
Kas si meel läks nukrats ja ta mõtles: se on mino
õnnetuse laul. Agga mis teha, kuniinga sund on
wahwa taggalihtutaja! sepärrast rändas Hints kur-
wa süddamega eddasi ja jõudis päikesse werimise aeal
Kurjasünnituse mõisa. Reinowadder istus ukse läh-
wel ja kas ütles terretades: "Elde taewas sago
teile õnnelikko elloõhtud kintima! Kuniinga wiha
ahwardab teile ofsa teha, kui kauemine wastopan-
nes tõrkussite sure kuniinglikko kohto ette astuda.
Teie peate kaebajadele wastust andma, iggamehhele
õigust nõudma ja awwalikult isseennast wabbandama,
muido saab teile ning teie suggowõssale suur willetsus
sest tõusma!" — Reinowadder kostis wasto: "Olge
terwe tullemast, mino kallis täddipoeg! Sago Jum-
mala õnnistus mino sowimist möda teile rohkest offaks
sama, et kõik tallitamised ning etteõtmised mõnustast
teil korda lähheksid." Senni kui Reinowadder suuga
õbrajutto rakis piddas ta südda sallamahti nõu,
kudda Hints nifamasugguse teotusega kuniinga jure
wõiks taggasi sata kui karro. Ta nimetas kas si ühte-

puhko kallis täddipoeg ja nõudis otsust, mis toito
armsa wõdera südda kõige enam inuustaks. "Täis kõht
on pehme pä-paddi," lissas Reinowadder jure — "ja
omme ommiko tahhame enne toito seltsis teele minna.
Teie ollete, kallis täddipoeg, mul kõigearmsam suggu-
lane ja seisate iggas kohhas mino poolt, kus waen-
lased mulle kippuwad liga teha. Ahne karro, jõu
polest minust waljo langem, tulli uhel tujjul sõimades
seie: kuis julgesin temaga üksi teele minna. Teie
seltsis lähhen rõemoga. Meie puhkame õsel ja akka-
me omiko warra minema, se on mino arwates kõige
parrem." Hints ütles: mõnustam olleks, kui aega
wibimata teekonda kohhe ettewõttaksime; tee on iggas-
kohhas tahhe, ja teia ku-walge näitab meile jälgi.
"Õseni teekond" ütles Reinowadder — "on ikka wae-
waline; mõningas, kes päwawalgel lahkel terretades
meist möda lähheb, saab kui õsel wasto juhtub —
tõrrileitajaks! Puhkand jallad käiwad ruttomine kui
wässind, sellepärast jäge puhkama." Hints küsis:
Mis mulle õhto roaks lauale pannete kui õemajjale
jään? Rebbane wastas: Meie ellame kehwa kom-
bel — pihhust suhho! — agga siiski kui meile wõer-
siks jäte, murretseb meile wana perrenaine wagna
täia maggusad messikärgi lauale. Kas kostis tõrku-
des wasto: messikärgi ma ial suhho ei wõtta! Kui
teil muud suremad majjas ei olle, siis andke mulle
üks iir, sellega leppin ma rahhul. "Kui iire-
libha teil maitsew roog on," — kostis Reinowadder —

„siis on sedda toito siin küllatse sada. Miño nabil, küllakohomehhel on üks wilja-küün, kus ni paljo liri fees, et neid forma kauwa wõiks püda.“ Hints pallus teed jnhhatada ja lissas jure: iired on miño kõige kallim roog! „Tõeste,“ ütles Reinowadder — „teie peate ni maitsewad wõeraspeo toito leidma, et oina ello-aenal sedda õhto-sõti enämi ei sa uñus-tama.“ Kas uñus kelmi jutto ja läks temaga selisõis iire-pügile. Kükini seina al olli üks auk, mis Reino-wadder minewal õfel krapinud, kui ühhe kanna olli warrastanud. Kohomehhe poeg Mart olli wargaukse ülesleidnud ja õhtul augo ette lingo teinud, mis, kui warras taggasi tulles, tedda pididi lõksutama. Reinowadder näggi ohhelikko ja mõistis kohhe luggu ärra, sellepärast ütles ta kassile: „Armas täddipoeg, puggege siit seina alt august sisse; ma walwan senni augo ees et kedagi waenlast seie ei tulle; kui kõht täis saab, siis tulge jälle taggasi. Tanna õhto teine teisest meie ei tohhi lahuda, sest omme warra lähme aegaste teele, ja lühhendame maggusa juttuga käiki.“ Hints küssis arglaste: armate, et mul wigga ei sa kui august sisse poen? Rebbane kostis: „Kui nisugune argpüks ollete, et auko kardate, siis lähme enemine koeo taggasi; küllab mo wänamoor murretseb teile laua peale, mis kätte juhtub. Agga kuulge, kudda iired küünis willistawad!“ Kas äbbenes rebbase pillamist, kargas korraka seina alla auko, ja tanges lingo kinni. — Hints, kes ohhelikko laela

ümber tundis, püdis kohkudes taggasi tulla, agga se läbbi tõmbas silmuse weel kõrwemast kinni. Sures äddas rappelades, üidis ta Reinowadderit appi, kes augo ees kulades kassi willetsuse ülle wägga rõemus olli. Tema küssis: „Hints, kudda kohomehhe nuum-iired teil maitsewad? Ärge söge ülleliga, muido ei pease laia kõhbuga kitsast august enämi taggasi. Saaks Mart agga sõnumid, et teie küünis wõeril ollete, ta tooks teile kohhe soola wäggewa roa kõrwa. Miks teie sõmalaua nõnda laulate? Ei se olle ial bige luggu. Wõtsin wana Kriimsilma-issanda teile seltsimehheks sata, siis tassuksin korraka kõik wänad wõlas ärra.“ — Sedda räkides putkas ta minema, tee peal nõu piddades, mis uut koerustikko jälle soetada. Ta teadis et hunt koddõ ei olnud ja tõttas sellepärast hundi-wänamorile wõersi; essiteks lotis ta naise käest kuulda sada, mis süüd Kriimsilma-issand tema peale küniga ette olli tõstnud, ja teisels sowis ta hundi-emandaga endist sõbrust uendada. — Reinowadder astus „Pühajürri-kutsika“ tuppa, agga emmandat ei olnud koddõ. „Terre õhtust wõerak-lapsed!“ ütles ta hundi poegadele: „paljo terwisid eidele miño poolt; mõttelgo ta meie nore põlwe peale!“ Nõnda räkides niisutas ta jalga tõstes ulse-wita ja läks siis oma teed.

Teisel õmitul kui päwa terra akkas koitma, tulli Kriimsilm-emand taggasi, küssis laste käest, kas kedagi käis miño järrel kuulamas? Lapsed wastasid:

„Kistiija Reinowadder olli nattuke aega teed siin, imustas teiega kokko sada, satis teile paljo terwisid, käs kis teid norepölwe peale möttelda, ja sõimas meid wõeraks-lapsiks!“ Seal üidis uhke Kriimsilma emand sure wiuhaga: „sedda teotust tahhan teiniale kätte tassuda!“ ja ruttas Reinowadderi jälgi möda koddunt jälle ärra. Tük aea pärrast, kui ta rebbase kätte sai, ütles ta tullise wiuhaga: „Mis sõno ja sõimojuttusi ollete mo laste wasto lobbisenud? Selle eest tahhan teile amast näidata!“ Ja seddamaid sassis wana-moor Reinowadderi abbemest kinni ja ahtas tedda rapputama. Reinowadder peastis enast waewaga lahti ja andis jalgele tuld, agga Kriimsilma emand olli tema kannul. Seal juhtus imelikko lugugi! — Ühhe laggund kiwione seinad seisid ligimail mäerünka otsas, senna pole tõttasid möllemad, ja rebbane põrkas saggedast, otsego jännes koerade ees kõrwale; seina-määr olli ühhes kohhas lõhkend, praggo ni lai et Reinowadder wäggise läbbi mahtus; suur tuggewa kehha hundi emand pistis fireste niina prao wahhele, pakkitas, tõukas, litsus ja tõmbas, rebbase järrel puggedes ifka süggawamale sisse, ja pigistas oma kehha wimalt nõnda kinni, et ei sanud eddast egga taggast. Reinowadder juhtumist nähhes jooksis rutto teiselt poolt wälja, tulli majja ümber taggast ja teggi Kriimsilma morile koera kombel nalja. Agga hundi emand ei olnud sõnadega ihnuis, waid sõimas irmsast ja kiffendas sõideldes: Se on üsna

kelmi ning warga töö! Rebbane kostis: „Mis enne ei sigginend, sigginego tänä.“ — Kui wimalt emand waewaga seina prao wahhelt lahti peasis, olli Reinowadder jubba ni kaugele jõudnud et kätte samist eham lota ei olnud. Ja Kriimsilma emanda õigust nõudmine ja auwarjamine sai kahewõrra kautuseks.

Lätki nüüd taggast watama, mis Hints lõksus teeb. Kui mehheke lingus enast tundis, ahtas ta kassipillil kibbedast laulma. Mart kargas kiffa peale sängist wälja, üteldes: õnnelikul tunnil pannin silmuse augo ette; warras on wangis, nüüd peab ta kufke inna mulle kätte makama! Siis puhhus ta tuld ülesse, ärratas issa, sullase ja mu perrerahwa ünest ja üidis: rebbane on wangis! lätki tedda sugema! Nüüd kargasid sured ja weiked assemelt, ja Mart läks, wemmal käes, otsekohe kassi kiffa peale, andis pimmedas ühhe matsa ni hirmsast kassile pähhe, et üks silmamunna wälja kukkus. Jggamees tontis nüüd waest kassi, tedda rebbaseks piddas, ja sullane tulli raudangoga, misga kaniawargale otsa tahtis lüa. Hints surma-tund seisis silma ees; agga seal kargas ta wiuhaga ning walloga maast üles, õnnetumal kombel sullase reite wahhele kinni, ja ammustas ning kriimustas meest irmsaste ja narris mehhe kolledast ärra: seddamisi oma kaddund silma rahwale kätte tassudes. Kiffaga langes sullane wallo kätte miines-tuse mahha. Suur ehmatus tulli kõigide peale ja telas perretüdruko mõtlemast, sellepärast ütles ta täie

suuga: „Sedda pörge: mängi on kurrat mulle mele: aigusels ning kahjuks läkkitanud!“ Ja kaks, kolm korda ütles ta wandudes, kudda ennemine kõik oma pissut warra olles ärra kautanud, kui sesuggust õnnetust sullase külles näinud. „Ja kui mul potti täis õbbe, rahha olles, tahhaksin lahkel meelel sedda ärra anda, kui sullase wigga se läbbi küllest lähheks!“ Rõnda kahhetes tüdruk sullase teotust ja awu! Wi, maks kandsid neimad aige tuppa, pañid tedda sāngi ja püütsid õmblikko wõrguga werrejooksmist kinni panna. Hints jäi lingo, ja ukiustas perrerahwas sullase arstimise jures tedda opis ärra. — Kui kas ennast üksi leidis, wõttis ta ammastega lingo paelast kinni, närriis ohhelikko katki ja pöggenes, oh sedda õnne! sealt, kus ta ni paljo piina olli kannatanud; ta läks teele ja jõudis teisel õhtul küniga jure taggasi. Minnes sõimas ta enda rumalust ja Reinowadderi pettust. — Agga küniga wiha süttis põllema, kui ta Hints õnnetust kaulis; ta ähwardas üllekohtuse rebbasele mõrtsuka surma, lastis silmapilgul oma nõu: mehhed kofko astuda ja küssis nende käest: mis nuhtlust nurjatumale piddi mõistetama? Kui nüüd igalt poolt ikka enam süüd Reinowadderi peale tõsteti ja uusi kaebamisi awwalikkus tehti, seal ütles Zrmabbe määr: „Ehk kül sün küniglikkus kohtus paljogi issandaid mõib olla, kes Reinowadderile ulkatust sowiwad, siiski ei tohhi seadust möda, legi primehhe õigust enne kahhantada, kunni tedda kolmattorda

kohto ette on kutsutud. Peaks teina ka kolmanda kutsmise wasto tõrkuma, siis on kohtul seadust möda lubba, tedda ilma järrelkuulmata ukka mõista.“ Ja künigas ütles: „Ma kardan, et legi teie seast enam ei ussulda teinale sõnumid wia. Kellel on teie ulgas üks ülleliig silm, ehk sesuggune kassokas, mis pauko ei põlga? Kes tahhab kurjateggia rebbase pärrast kehha, terwist, ning ello kautada?“ — Määr ütles: „Suur küniga: issand, wallitsege mind se ammetile; mul ei olle kül ülleliig silma egga malkakartmata kassokat, ei ka enam kui üks ainus ello, siiski tahhan rõemoga teie kasko täita ja Reinowadderi järrel minna; sago sest siis mis saab. Kas tahhate awwalikkult mind senna sata, wai pean ma otsego juhtumise kombel teina jure minema?“ — Künigas wastas: „Minge kudda isse tahhate, agga toge tedda seie! Teie ollete oma kõrwaga kõik kaebamised kuulnud ja teiste kassowiade luggo silmaga näinud, sellepärrast wadake ette, et teile middagi sähherdust õnnetust ei sünni. Zrmabbe ütles: „Julgest tahhan siis teele minna, ja teie sate minoga rahhul ollema.“

Kui määr teed käies Kurjasünnituse mõisa jõudis, ietus Reinowadder naise ja lastega ulse ees, murro pingi peal ja westis maggusast juttu. Määr ütles: „Terre õhtust, waiia lel, Reinowadder! Teie ollete üks wägga õppetud, mõistlik ja tark mees, agga meie paneme sedda kõik iimeks, et teie küniga kutsumist põlgate ja üsna naeruks pañete. Eks teie arwa weel,

et aeg ei olle tulnud? Raebamised ning kurja sõnu-
mid kashawad iggapäw teie peale suremaks. Misio
nõu ollets, sõbra kombel rätides: tulge minoga ühhes
jallapealt kusiinga ette, enne kui armo aeg otsa lõppeb;
sest tõrkumine ning pikkem aeg wiitamine ei aita
teile midagi; teie wõlla-wal on kuhjaga täis! Paljo,
wägga palju raebamisi teie üle on kusiinga kõrwa
ette tõstetud; tänna kutsutakse teid kolmattorda; kui
teie selle kutsmise peale ei tulle, siis mõistetakse teid
seadust möda, ilma järrelluulmata, surma. — Kun-
ningas saab kõige sõawäega teie tulles, teie kindlat
mõisa ümberpiirama, et kedagi siise egga wälja eüam
ei pease; ja teie lähete naise ja lastega, ello ning
warraga ühestükki ukka. Kusiinga wõlli eest ei
pease teie põggenema; sepärrast on kõige targem nõu:
tulge hääl kombel kohto ette. — Kawwalust ei olle
teil, Jumal täänatud! pudu; teie sate ennast sest wõr-
gutusest lahti peastma, nõnda kui enne sedda suremast
kimbatusest peastite ja oma waenlased äbbi siise saat-
site. — Reinowadder ütles: „armas lellepöeg, teie
nõu on kido-wäart. Julgest tahhan ma tulla õiguse
offust nõudma, ja lodan, et kusiingas mulle armo
saab näitama; teüa teab, mis suurt kasso ma temale
sadan, agga ta teab ka, ludda teised issandad mind
sellepärast wihtawad. Ei wõiks miüota kusiinga
aujärg ülesseista! Ja kui olleksin kümme-kord roh-
kumine elsinud, siiski tean, et kui temä filma watan
ja temaga saan rätima, siis lõppeb ta wihta otsego

sewadine lumi päwa päistel! Kuningal küi palju
sullasid ning nõuandjaid, agga tarka meelt ja nõu
ei olle palju sellegilt leida. Kus ial tarka nõu pudub,
peab Reinowadder neid juhtima; muido on sure-
issandade koggodus üks juhhiwitsata wanter. Mitto
wihtab mind selle õnne pärast, mõni jälle mu asja
pärast, ja üks toffin mo suremaid wihtamehhi on
praego kusiinga jures koos, kes mulle surma on wan-
dunud. Kuis sudan üksi-päinis ulga wasto seista?
Sepärrast kartsin tännini tulles. Agga siiski lähen
ennemine asja kohto ees selletama, kui et sest miüo
naise ning lastele midagi kahjo wõiks sündida. Ur-
mas Ermelina, kallid loomake!” — ütles Reino-
wadder oma abikasale — „kandke truieste oolt laste
eest, ja wadake et kurniwissates teine teist kaitaga
pähhe ei pudu! Kõige enamist pallun teid norema
pojakese Reino järrel wadata; temal on leüad ambad
suus ja iggapiddi issa-kuijo ning kombes, lodan tem-
mast üskord mehhe sawad; ja siin on mo pöeg
Rossel, weike wörruke, sedda nisama armsaks pean!
Ta oskab auduwa linno alt muüad warrastada, et
lind sedda tähhele ei pane. Tehke lastele iggapiddi
meele hääd ja kaitsege neid kahjo eest! taggasi tulles
tassun teile kōit waewa ning oolekandmise kätte.”
Seddawisi naist manitsedes jättis Reinowadder jum-
malaga ja tõttas Ermabhemega miüema.

Teed käies ütles Reinowadder määrale: „Mo
kallid lellepöeg ja sõbber! pean teile tunnistama, mis

raške murre ning kartliffud mõtted süddant mul koor-
mawad; kardan et surmatund jubba pea kätte on
jõudmas. Endised pattud seisawad otsesega paksud
pilwed mul waimo silma ees; oh, teie ei tea, mis
rahhuta mino ing on. Teie ollete üks aus wagga
mees, laske mind patto ülestunnistada! wõlke pree-
stri assemel mino kahhetsemist kuulda!" Jrmabbe
wastas: "Rõige effiteks tōutage rōwimist, wargust,
tapmist ja muud süddame kurjust opis mahha jätta,
muido ei maksa patto kahhetsemine middagi." —
"Sedda ma tean," ütles Reinowadder: "laske patto-
tunnistust mind allustada. Ei tohhi ma teile salgada,
kudda kõige lomade wasto, kes praego meie künningrigis
ellawad, ma paljogi patto ollen teinud. Onno Messi-
kappa panin pakko wahhele näppistisse, kus ta nahka
pargiti, et kübbara ja kindad pandiks jättis. Kassi
petsin walle kelega ire-sögile, kus ta lingo langedes
kibbedat rooska sai ja ühhe silma ärrakautas. Mi-
samoti kaebab kuf Rannusjalg tōt möda; ma rōwi-
sin lapsed tal ja pannin neid nahka. Ka künninga
lōukoera ja teina sure emanda wasto ollen mitmel
puhhul efsinud. Kriimsilm sai mino läbbi mõnda
äbbi ning teotust. Agga kassin aeg ei lubba kōik tem-
pusid siin ülestunnistada. Malja pärrast sõimasin
hunti ifka onnoks, ehk me kül koggonist suggulased
ei olle. Üksford — sest on aastad kuus teed — ella-
sin ma tük aega Ollowerre kirriko liggidal, kus sel
aeal paljo kaño olli; seal tulli hunt mino jure ja

immustas kella-lõmise-ammetid õppida, et kirrikomehhe
tenistust saaks. Ma sõdusin ta jallad kella-ohhelikko
külge kammitasse ja wana mees affas lusti pärrast
kella ellistama, et kirrikomehhe ammeti selgeks saaks.
Rahwas jooksis iggaltpoolt lõpmata kella-ellina peale
koko, leidis hunti kammitas ja andis teinale wallo
et nahk agga suitses, kunni ta wimakš waewaga
rahwa käest peasis. Teine lord pallus Kriimsilm
mind, et pidin musta judi-mütsi teinale pähhe pan-
nema, sest teinal olli immo möda küllasid kribbo-
krabbo kaubaga ümber käia. Seal kõrwetasin tullega
pā ümbert karwad ärra et nahk kortsus ja hundile
wallo pärrast ulgus. Misamoti õppetasin koera kom-
bel tedda sabbaga kalla püüdma. Üksford läksime
jälle õfel ühhe rikka mehhe aita kiskuma, kus mõned
raswased sea kingid rukki salwes ollid. Kriimsilm
krapis käppadega seina alla auko, pugges waewaga
sisse; agga aidas ei jõudnud mehhike ahnust kelata;
sõi ülleliga, paisus jämedaks kui tine kon, ja ei peas-
nud enam kitsast august taggasi. Ma teggin due
peal kārra, napsatasin perremehhe silma ees ühhe
kaña ja putkasin jooksu; siis läksin aida ette, lassin
kaña suust, ja rahwas sai seddawisi hundi jäljed
kätte. Di, seal wirrutati ühtluis wānameest, kunni
ta ärraminnestas, inimesed tedda furnuks piddasid,
sabbapiddi aija tahha weddasid ja siis maggama läksid,
kui effiteks ndu wōtnud, teisel omikul hundi kassokat
mahha nūlgida. Ei tea kui kaua ta seal roidus seisis.

Üks teine lord olli teinäl iino laña lihha peale, ta pallus mind penni juhhatada, kus lañad õrril käisid maggamas. Miina kiitsin penni teadwad, kus kul igga õfel seitsme lañaga pidda maggama; Kriimsilm nälpas jubba keelt miino juttu kuuldes. Kui kulla rahwas puhkama eitnud laskime meie lahheste laña-sagile. Alna-luul seisib pool lahti ja suur perro-lõm põigiti afna peal. Hunt ronnis möda seina ülles, lask lõmo möda, mis penniks arwas eddasi ja plumsatas äkkitselt kõige lõmmuga tupp; ma lükkasin lugi kinni, rahwas ärkas mürrina pär-rast unnest, wõttis tuld tupp ja leidis pallumata wõera nurgast. Seal alitati waña mehhe kassolat rabbama; ei tea fuddas ta wimaks peasis. — Ra tulles mul weel tunnistada, et Kriimsilma emandaga tül aega sallamahti sõbrust ollen piddanud. — Müüd ollen töt möda kõik teile tunnistanud, pallun andeks anda ja tütan wahto torfumata kannatada, mis mulle nuhtluseks mõistate." Määr murdis ühe painowa pazzo-witsafese, andis sedda Reinowadderi kätte ja ütles: "Lel, andle selle rosaga isse endale kolm kibbedat löki, pistke siis wits tee äre püsti, üppale kolm lorda ülle witsa ja andle siis roosale lahkest suud: siis näitate sõna-kuulmist ja ma a an teie wañad süüd teile andeks."

Kui Reinowadder sedda kasko sai täitnud, ütles Jrmabbe: "Müüd, armas lel laske meleparrandus hääs teggudes arwalikkus sada, luggege oolega Jumala: sõna, käige saggedast kirrikus, paastuge ja

andle waestele andi, ja kes teilt nõu küsib, sellele juhhatage teed; ja siis tõutage mulle wande sõnaga: rõwimist, wargust, tapmist, wallet, abbiello-rojastamist, ja üllekohto kiusamist mahha jätta: siis saab teile kuñingas andeks andma." Reinowadder kostis: "Miina wañun ja tütan teie kasko möda sedda lubbatust kindlast täita." — Siis tõttasid mõlemad möda teed eddasi; agga tee äres olli üks kirrikomõisi ja due peal suur trop lañu. Reinowadder ütles: ajja taggant lähheb kõige õigem tee, ja kargas korraga ülle ajja due, wõttis ühe numatud kulle suhhu, et sulled agga lendasid ja pistis sagiga lip:



pama. Seal üidis määr meelepahhandusega: „Kas se on teie meleparranduse töö? oh, õnsaksamata lei, kes ühhe kaña pärrast patto paelo taggast langete!“ Reinowadder lastis kaña suust ja ütles: sedda teggin süggawas mõttes üsna inge teadmata. — Tee, käijadele tulli nüüd üks sild wästo, Reinowadder jäi silla peale seisma, nälpas keelt ja wahtis üksi silmi kañade pole taggast. Sedda nähhes, ütles Irmabbe sõideldes: „Eel! kus teile silmad jälle lusiwad? toho! täitmata loom!“ Reinowadder kostis: „Ärga eeskitage mind palwes; mõttes pallusin praego kaña ingede eest, mis tännini miso läbbi otsa on sanud.“ — Wimalts jõudsid nemad kuñinga linna liggi, jakui Reinowadder kuñinga lossi ning aujärke eemalt näggi, läks ta meel nukraks ja suur kartus assus ta süddamesse.

Siin lõppetame täñawo Reinowadderi juttu, ja mitmesuggused mõtted formawad meil süddant, sest kes eesimist korda oma kirja rahwa ette toob, sowib ka teada sada kudda sõnumid wästo wõetakse? Kui nüüd aasta pikkusel targemade ja rumalamade kõnne Reinowadderi jutto ülle meie kõrwu tõuseb, ja laitsjaid kahewõrra enam ei olle kui kiitjaid, siis ehk aname aega mõda weel juttule lissa, mis muido seisma jääb. Et keelt ja kirja parremine ei oska, selle pärrast pallume luggejade käest andeks, ja tahhame kirjaeefimise patto eest sedda nuhtlust kannatada, mis määr rebbasele peale panni! Ugga kus on üks sõbra-lik lellewoeg, kes meile waijo witsa leitab?! —

Lühhiene õppetus lodud asjust.

Kalendri: wäljaandja ei tahha luggeja wästo kuskil tükkil wallelikkus jada, ehk kül täñawune, pikkem jut rohkemine paberid ja trüffi kullutas, kui inna järrel selle tarbeks arwatud olli; siiski lissab ta weel tükkilise lodud asjade õppetust jure, et kes õppetust immustawad, ka sedda aeawite kõrwas wõiwad leida. Kõstriissandaid ja muud, kes puñumata Kalendrid meie käest ulga kaupastawad, pallume andeks, kui kõitminne nattuke enam niiti ja klištrid peaks kullutama! Sumal on minewal aastal liño ja wilja õnnistanud, seeks wõib lota, et lõnga ning klištri pärrast feddagi pankrottiks ei lähhe. — Wõite siis lahelt sedda pissut waewa kõitmise jures ette, ja mõttelge et kirjutajal ja trüffijal paljo enam pusfi ja kullo olli kui teil. — Meie olleme paar aastad ellajadest õppetanud, täñawo sago kassudest rägitud.

Bambuse = pu

on üks Jdda-India maal kaswaw pilliroo-suggu, mis sure pu sarnane, muist niiske liwa peal jõe ja tigi kallastel, muist kuiwa ma peal kõrge mäggede peal leitakse. Ühhest jurest tulles kümme, kakskümend, mõnikord sadda wõssu wälja, mis enamist mitme sülla pikkused sirgest üleskaswawad ja ladwa nattuke lango painotawad. Bambuse-pu on nõnda kui meie ma pilliroog seest õenes ja mitme lülliline, lüllide kõhhas on oksad ja lehked, oksadel sured lehhetä viestupped otsas. Willi, mis pä-



tuppe sees, on kaera-terra sarnane, sedda jahwatakse tanguks mis India ma rahwas söwad. Kaswaw Bambuse pu näitab eemalt wälja otsago püstipandud põhjato suur Kallewi-poea kaera-wiht! nõnda kui pilditse peal näha on. Üks suur Bambuse-pu suggu kaswab enam kümme süllas kõrguseks ja om igga lülli wahhe liggi kolm jalgu pik. Sealatse ma rahwas tar-

witab nimetud pilliroga weefandmise riistaks, mis kui pikkertused ankrut wälja näitawad. Wõdetakse üks pikkem tüwika poolt lülli-wahhe kelle mõlemad otsad kinni jäetakse ja külle peale su-auf sisse leigatakse. Sefugguse pilliroost ankre täidawad jöest weega täis ja kandwad õlal koddoo. Ka lõhhutakse Bambuse-pu-rooga nelja wie lattiliseks lõhki ja tehakse neist lattidest seinad, pörrandad, laed, istepingid ja muud majjariistad. Jämetamad tüwid pannakse lõhkumata palgi assemel pidaks, sambaks, aampalgits ja muuks sefugguseks. Kui nisuggune hone põllema lähhab, siis lõhhub pallaw õensad palgid et püüsi kombel pauguwad. Bambuse-wõs-sud kaswawad nelja nädalaga käwarre paksuseks nink paari sülla pikkuseks, ja süakse neid kapsta kombel. Mõnne suggul on tüwiko pool lüllide wahhe wet täis, teistel jälle penise jahho sees, mis kartohwli jahho sarnane ja wägga maitsew on. Lääbi India maad leitakse iggas paigus Bambuse-puid, tükkalti metsa kaupa seis-mas, ni hästi mägedel kui maddalal paigul. Öppetud rahwas, kes seal maal käinud nimmetawad kahheksa Bambus-pu suggu, kellest siin lühidelt selletame.

Esimene suggu nimetatakse kõige penem Bambus ehk Lelaba, ülle kaks sülda kõrge ja kaks tolli jäme, mis kõrwem ei olle kui Saksama pilliroog. Sest tehakse mitmesuggu tarwikko asju, issearranis siddeme wäetid, misga lattusridwad ja ajjateibad kinni kõidetakse, ka wõdetakse tedda keppiks. Siddeme tarwis lõhbestakse pilliroogo paela laiuseks, mis kui nahkrih-

mad wälja näitawad. Teine suggu nimmetakse Ujjā Bambuseks, mis rohkest mehhe käwarre paksune ajja-
teggemiseks tarwitakse; isseärranis tehakse temast kalla-
tõkled jõe suhhu ja merde, kus sedda pillirogo teiba
kombel püsti seatakse ja esimese nimetud suggu wäeti-
dega kokko seutakse. Morema wõõsudest tehakse ka
pabberid. — Kolmas suggu nimmetakse terraw Bam-
buse roog, kellel wägga karredad kõrwad lüllid on, et
leigates noa wasto tuld annawad; wars on kahhe sõrme
paksune. Sest pilliroost tehakse oddad, kellega waen-
lase peale affawad ja mis ni tuggewad on et innimese
kehast läbbi tungiwad. Neljas suggu nimmetakse karre
Bambuse-roog, se kaswab ülle kümne sülla kõrgeks,
agga polle jämedam kui mehhe reis, siiski peab terraw
kirwes ollema, mis ta peale affab. Temast tehakse ül-
lemal nimetud wee-ankrud. Jämedad kolme jalla pikkus-
sed wõõsud andwad wägga maitsewad kapsta sarnast
toitu, mis muist wärskilt süakse, muist siise tehakse.
Täis kasnud roost tehakse laiwa-mastid, sambad ja
muud tarwelikkud puud. Wies suggu kutsutakse kõige
suremaks Bambuse-puuks, kaswab wiis ja kuusteist-
kümme sülda kõrge ja paisab mõnnikord tuggewa mehhe
kehha paksuseks. Sedda suggu leitakse waia-India maal
ja tehakse temast weiked padi-küüad, kus kaks meest
sees wõiwad istuda. Nisamoti tehakse ka mitmed tün-
dripu sarnatsed majja temast, mis wilja-mõetmise tar-
beks on. Kues suggu on okkiline Bambus, mis
enamist põesa wiisi kaswab ja ni wissa on et raiudes

kirwe terra wasto tuld annab. Täwwi kännul ja oksa-
del on sured pikkad okkad külles, sellepärast tehakse
temmast kindlad aeda, kust kegi läbbi ei pease paggema.
Seitsmes suggu kutsutakse mets Bambuseks ja on
kõige tuggewam suggu, piisofese lehtedega, kaswab wiis
sülda pik, sille ja kollaka karwaline, agga et kül tema
pind mitte enam kui weike sõrme paksune ep olle, siiski
on ta tuggewuse poolest teiste Bambuse suggudest üllem.
Rahwas tewad temast mitmed suggu tarwelikko asja,
isseärranis käsikogud reddelid ja tallapuud, mis peal
ühhe kõrge ja otsast teisi käiwad, nõnda et kaks tükki alla
tallaks ja kolmas nattuke kõrgemale käsipuuks pañewad.
Kolle on nähha kui inimesed ni kõrgel pilliroo peal kõnni-
wad, mis käwarre paksune on. Eda tarbeks tehakse
temast jalla-lingud, noad, oddad ja kõitsuggu muud tarb-
likkud asjad, ja olleks sealatse ma rahwas wägga õnne-
tumad kui neil sedda pillirogo ei kaswaks, Jallapikkused
nored wõõsud wõetakse toiduks. Kahheksas suggu
nimmetakse marjakandja Bambus, kaswab kuwa
mäggede peal pu sarnane, kümme ja kaksteistkümme sülda
kõrge; temast ehitakse ellomajjad. Ta willi on kestmise
pikferkuse duna suggune, kel üks ainus seeme-üwma sees
on. Idada-India rahwas teeb temast wibbo-noled, kor-
wid ja muud, isseärranis keñad pibo-warred mis kaugele
kaubale wiakse; lehhewarsist leigatakse kirjutamise sulgi.

Der Druck ist unter der Bedingung gestattet, daß die gesetzliche
Anzahl Exemplare der Censurcomität übergeben werde.
Dorpat, d. 14. Juli 1847. Censor C. Ahmen.

Teadaandmine.

Ma:rahwa ko:fuline Kalendri:wäljaandja (Laakmanni)
jures wõib Neäri:kuus need faks esmalt nimetatud
ramatud sada; need teised wõib nüüd jo sada.

Larto = ma = kele

K ä s s i r a m a t.

Se sissen omma:

1. Ewangeliumi nink epistli.
2. Paulo:ramat.
3. Lühhikenne palwusse ramat.
4. Kirriko palwusse, Litania, pattale-käümissse, ristmissse, laulatamissse nink matmissse luggu.
5. Onsa Lutterusse wäikene Katekismus.

Sioni - Paulo - Kannel

eht 333 uut waimolikko laulo, isseärranis Kristusse
rigi kaswatamisssest neile waimus waestele, kellel
Temma tullemisse pääw armas on.

Öppetusse = Ramat ma = rahwale,
kes saksa kelt tahhab öppida.

Ewangeliummid ja Epistlid,

mis piiskoppikohto lubbaga ka weel wannade kõrwas wõitwad
kirikudes etteloetud ja ärraselletud sada. Makk. 25 Kop.]

Palwe ramat,

mis isseärranis sõameestele kasa anda, kui wõera rahwa
male ärralähhawad. Makkab 16 lopp